

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ ΣΤΗΝ ΠΡΩΙΜΗ
ΠΑΙΔΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ
ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΤΙΤΛΟΣ: ΤΟ ΚΟΥΚΛΟΘΕΑΤΡΟ ΩΣ ΜΕΣΟ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ
ΜΑΘΗΣΗΣ.

Αικατερίνη Μίγα

Επιβλέπουσα:

Ζωή Νικηφορίδου

Αναπληρώτρια καθηγήτρια

Ιωάννινα, Σεπτέμβριος, 2024

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ ΣΤΗΝ ΠΡΩΙΜΗ
ΠΑΙΔΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΤΙΤΛΟΣ: ΤΟ ΚΟΥΚΛΟΘΕΑΤΡΟ ΩΣ ΜΕΣΟ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ
ΜΑΘΗΣΗΣ.

Αικατερίνη Μίγα

Επιβλέπουσα:

Ζωή Νικηφορίδου

Αναπληρώτρια καθηγήτρια

Ιωάννινα, Σεπτέμβριος, 2024

PUPPET THEATER AS A MEANS OF EDUCATION AND LEARNING.

Εγκρίθηκε από τριμελή εξεταστική επιτροπή

Ιωάννινα, 17/09/2024

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1. Επιβλέπουσα

Ζωή Νικηφορίδου,

Αναπληρώτρια καθηγήτρια

2. Μέλος επιτροπής

Νικολίτσα Κανέλλου,

Μέλος ΕΤΕΠ

3. Μέλος επιτροπής

Αντώνης Νάτσης,

Μέλος ΕΔΙΠ

Ο/Η Πρόεδρος του Τμήματος

Ελένη Καινούργιου

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια - Πρόεδρος

Υπογραφή

© Μίγα, Αικατερίνη, 2024

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Δήλωση μη λογοκλοπής

Δηλώνω υπεύθυνα και γνωρίζοντας τις κυρώσεις του Ν. 2121/1993 περί Πνευματικής Ιδιοκτησίας, ότι η παρούσα πτυχιακή εργασία είναι εξ ολοκλήρου αποτέλεσμα δικής μου ερευνητικής εργασίας, δεν αποτελεί προϊόν αντιγραφής ούτε προέρχεται από ανάθεση σε τρίτους. Όλες οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν (κάθε είδους, μορφής και προέλευσης) για τη συγγραφή της περιλαμβάνονται στη βιβλιογραφία.

Μίγα, Αικατερίνη

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τους/τις καθηγητές/τριες μου και το τμήμα για τις γνώσεις που κατέκτησα σε αυτά τα χρόνια καθώς επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένεια μου που με τη στήριξη τους κατάφερα να ολοκληρώσω τις σπουδές μου.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία έχει ως θέμα το κουκλοθέατρο και πως αυτό μπορεί να προσφέρεται ως μέσο αγωγής και μάθησης για τα παιδιά από τους εκπαιδευτικούς τους. Τα μέρη από τα οποία αποτελείται η εργασία είναι δύο, το θεωρητικό και το ερευνητικό. Στο πρώτο κεφάλαιο του θεωρητικού μέρους γίνεται αναφορά τόσο στον ορισμό του κουκλοθέατρου, όσο και στην ιστορική εξέλιξη που διέπει το μέσο αυτό. Στο δεύτερο κεφάλαιο αναφέρεται η σχέση που δημιουργείται ανάμεσα στο παιδί και στη κούκλα, αλλά και στο πόσο σημαντικό για το γνωστικό του επίπεδο είναι το κουκλοθέατρο. Επίσης, εξετάζει το πόσο σημαντικό είναι για την κοινωνική ανάπτυξη των παιδιών αφού έχει την δυνατότητα να γίνει αρωγός για την κοινωνικοποίηση τους. Τέλος όσον αφορά το ερευνητικό μέρος της εργασίας καταγράφει κυρίως προσωπικές εμπειρίες τριών εκπαιδευτικών και χρησιμοποιούν το κουκλοθέατρο ως μέσο αγωγής και μάθησης αλλά και πόσο σημαντικό είναι το μέσο αυτό για την ανάπτυξη των παιδιών.

Λέξεις κλειδιά: Κουκλοθέατρο, Κούκλα, Παιδί, Αγωγή, Μάθηση, Γνωστική ανάπτυξη, Κοινωνική ανάπτυξη.

ABSTRACT

This thesis focuses on puppetry and how it can serve as a medium for education and learning for children by their educators. The work consists of two parts: the theoretical and the research. In the first chapter of the theoretical part, there is a discussion of both the definition of puppetry and the historical evolution of this medium. The second chapter addresses the relationship that develops between the child and the puppet, as well as the significance of puppetry for the child's cognitive development. It also examines the importance of puppetry for the social development of children, as it can serve as a support for their socialization. Finally, regarding the research part of the work, it mainly records the personal experiences of three educators who use puppetry as a medium for education and learning, highlighting its significance for children's development.

Keywords: Puppetry, Puppet, Child, Education, Learning, Cognitive Development, Social Development.

Περιεχόμενα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ.....	3
Κεφάλαιο 2° : Ιστορία και εξέλιξη του κουκλοθέατρου.....	4
2.1 Ορισμός του κουκλοθέατρου.....	4
2.2 Ψυχαγωγία και αγωγή.....	5
2.3 Το κουκλοθέατρο ως παιδαγωγικό μέσο.....	7
2.4 Το κουκλοθέατρο και άλλες δραστηριότητες.....	8
Κεφάλαιο 3° : Το παιδί και το κουκλοθέατρο	11
3.1 Χαρακτηριστικά της γνωστικής ανάπτυξης.....	11
3.2 Το παιδί και το κουκλοθέατρο	15
3.3 Το παιδί και η κούκλα	17
ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ	19
4.1 Είδος έρευνας.....	20
4.2 Σκοπός και στόχοι έρευνας.....	20
4.3 Διαδικασία και ορισμός του δείγματος – Δειγματοληψία	21
4.4 Ερευνητικά εργαλεία	21
4.5 Τεχνικές συλλογής εργαλείων.....	21
4.6 Εκτίμηση των δυσκολιών κατά την εξαγωγή της έρευνας.....	22
Κεφάλαιο 5° : Αποτελέσματα και συζήτηση	23
5.1 Αποτελέσματα συνέντευξης.....	23
5.2 Συμπεράσματα έρευνας	28
Κεφάλαιο 6° : Γενική ανακεφαλαίωση.....	31
Βιβλιογραφία	33
Παράρτημα 1	36
Παράρτημα 2	37

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στη σημερινή εποχή η τεχνολογία καταλαμβάνει μεγάλο μέρος της ζωής των ανθρώπων. Παρατηρείται βέβαια, ότι το ίδιο συμβαίνει και στα παιδιά από πολύ μικρή ηλικία μάλιστα. Η χρήση διάφορων gadgets είναι πλέον γεγονός, με φυσικό επακόλουθο τα μικρότερα παιδιά να μην είναι εξοικειωμένα με το θέατρο, τις κούκλες και ότι έχει σχέση με την διάδραση.

Το κουκλοθέατρο είναι από τα πιο χρήσιμα εργαλεία των εκπαιδευτικών στα βρέφη, καθώς προσδίδει πληθώρα ερεθισμάτων. Είναι στη πραγματικότητα μαθήματα ζωής που δίνονται με την βοήθεια ομοιωμάτων. Συνήθως, είναι άνθρωποι, ζώα αλλά και αντικείμενα. Ως μορφή τέχνης ξεκίνησε από αρχαίους πολιτισμούς και ο ρόλος των κούκλων ήταν κυρίως θρησκευτικός, μέχρι που εξελίχθηκε σε μέσο ψυχαγωγίας τόσο για μικρούς, όσο και για μεγάλους. Η μεγάλη του ιστορία το κάνει και τόσο σπουδαίο αλλά και τόσο δημοφιλές στους εκπαιδευτικούς μικρών παιδιών αφού τα ίδια εκτός από την ανάγκη για διασκέδαση που προκύπτει μέσα στη διάρκεια της ημέρας, υπάρχει και η μετάδοση γνώσεων γύρω από αυτό.

Είναι γνωστό ότι τα παιδιά σε μικρή ηλικία έχουν ανάγκη από την ψυχαγωγία και το αίσθημα την ευχαρίστησης. Το κουκλοθέατρο μέσα από αυτά τα αισθήματα προσδίδει και μηνύματα που αφορούν τόσο πρακτικές δεξιότητες, όσο και δεξιότητες διαχείρισης συμπεριφορών και συναισθηματικών αλλαγών που προκύπτουν, καθώς τα παιδιά βρίσκονται στο σημείο της ζωής που ανακαλύπτουν τον κόσμο. Έτσι το κουκλοθέατρο εκτός από μέσο ψυχαγωγίας γίνεται και μέσο διαπαιδαγώγησης.

Αυτή η εργασία έχει σκοπό να επιδείξει το πόσο σημαντικό είναι για τα παιδιά να ασχολούνται με διαδραστικά παιχνίδια, αλλά κυρίως πως το κουκλοθέατρο βοηθάει σε πολλούς κοινωνικούς, ψυχολογικούς αλλά και εκπαιδευτικούς παράγοντες την εξέλιξή τους. Έτσι έγινε έρευνα σε εκπαιδευτικούς βρεφονηπιακών σταθμών για να εξεταστεί κατά πόσο χρησιμοποιούν το κουκλοθέατρο ως μέσο αγωγής αλλά και πόσο βοηθάει αυτό τα μικρά παιδιά να εξελιχθούν.

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Κεφάλαιο 2^ο : Ιστορία και εξέλιξη του κουκλοθέατρου.

2.1 Ορισμός του κουκλοθέατρου

Το κουκλοθέατρο είναι ένα είδος θεατρικής έκφρασης όπου ζωντανοί άνθρωποι κρυμμένοι από τους θεατές αλλάζουν την φωνή τους και με την βοήθεια κούκλων που κρατάνε με τα χέρια τους παρουσιάζουν μία ιστορία στο κοινό (Ναστά,2017). Το κουκλοθέατρο κάνει την εμφάνιση του στις αρχαίες Ινδίες όπου απευθυνόταν μόνο σε ενήλικες, φυσικά με την πάροδο των χρόνων προσδιορίστηκε κυρίως για τα παιδιά (Ναστά,2017). Βασικά είναι το πρώτο θέατρο μικρών παιδιών και αυτό συμβαίνει διότι είναι πολύ κοντά στη ψυχολογία τους, είναι δηλαδή το θέατρο που πολλά μικρά αντικείμενα, ζωάκια και ανθρωπάκια ζωντανεύουν και δημιουργούν συγκίνηση (Μαγουλιώτης,1999).

Όσον αφορά την κούκλα που είναι ο κύριος πρωταγωνιστής, είναι συνήθως φτιαγμένη από ξύλο, ύφασμα, δέρμα, μέταλλο και χαρτί. Επίσης, εκτός από τις κούκλες υπάρχουν και οι μαριονέτες και τα άψυχα αντικείμενα, τα οποία καμία φορά παίρνουν ζωή από την φωνή του ανθρώπου που βρίσκεται πίσω από την σκηνή (Γραμματάς,1997). Είναι εξίσου σημαντικό να γνωρίσουμε και την ιστορία της κούκλας και πως αυτή έφτασε στα χέρια μας με την σημερινή μορφή.

Στην αρχαία Ελλάδα οι κούκλες αποκαλούνταν πλαγγόνες και ήταν ομοιώματα με κεφάλι και λίγο πεπλατυσμένο σώμα (Λάζος,2002). Ο όρος αυτός προήλθε μάλλον από το σλαβικό *kykla*, όπου προφέρεται κούκλα και το ίδιο ισχύει για τα ρώσικα τα βουλγάρικα και τα πολωνικά (Μαγουλιώνης,2012). Στην αρχαία Ρώμη η άνθηση της κούκλας ήταν μεγάλη. Υπήρχε ολόκληρη περιοχή όπου η κουκλοκατασκευαστές είχαν δημιουργήσει τα εργαστήρια τους. Τον 15^ο αιώνα η ίδια άνθηση ήρθε και στη Γερμανία, όπου πλέον το παιχνίδι είχε διαδοθεί και είχαν δημιουργηθεί καλούπια για να υπάρχει μία παραγωγή πανομοιότυπη. Στο ανώτατο σημείο ποιότητας κατασκευαστικά έφτασε η κούκλα τον 16^ο και 17^ο αιώνα όπου πλέον οι κούκλες χρησιμοποιούνταν σαν έργα τέχνης, διακοσμούσαν σπίτια και αυλές αλλά και θεωρούνταν ένα ακριβό και καλόγουστο δώρο. Εκείνη την εποχή η κούκλα είχε έναν συγκεκριμένο χαρακτήρα, δηλαδή ήταν γυναικεία φιγούρα με ντύσιμο εποχής. Αργότερα, περίπου τον 19^ο αιώνα δημιουργήθηκαν κούκλες από συμπιεσμένο χαρτί,

οι οποίες ήταν πιο οικονομικές και πιο ανθεκτικές. Το 1823 ωστόσο δημιουργήθηκε από τον Γερμανό Μέγκελ η πρώτη τεχνολογική απόπειρα δηλαδή μία κούκλα που μιλάει και αργότερα η κούκλα που ανοιγοκλείνει τα μάτια της. Η τεχνολογία είναι σημαντικός παράγοντας για την εξέλιξη της κούκλας και οι κατασκευαστές προσπαθούν να δημιουργήσουν ότι πιο σύγχρονο μπορεί να συμβεί (Μαγουλιώτης,2009). Στις μέρες μας και όσο αφορά την προσχολική εκπαίδευση, αναφέρεται, (Μαγουλιώτης, 2009: 247) πως «δεν απαιτούνται εξειδικευμένα υλικά παρά φαντασία, παρατήρηση, κέφι για πειραματισμό και μεράκι για δημιουργία». Κάποια λοιπόν από τα υλικά που συναντάμε σήμερα για τη κατασκευή κούκλων τόσο από ενήλικες αλλά περισσότερο από παιδιά αποτελούν τα χαρτόνια, σφουγγάρια, υφάσματα, «άχρηστα υλικά», κλωστές- μαλλί, πηλός κ.ά.

Στην Ελλάδα πιο συγκεκριμένα το κουκλοθέατρο το έφερε στα σχολεία ο Γιώργος Ρώτας, όπου πρωταγωνιστούσε με τους ήρωες «Φασούλης» και «Ρεβύθης». Ο Γιώργος Ρώτας είναι ο πρώτος που επέβαλε την ονομασία Κουκλοθέατρο και ο πρώτος που εκλαΐκευσε την τέχνη αυτή και έπαιζε σε ραδιόφωνα, σχολεία, κεντρικές πλατείες, συνοικίες , κατασκηνώσεις αλλά καις το Ζάππειο (Γιάνναρης,1994). Στη συνέχεια το 1939 εμφανίστηκε η Ελένη Θεοχάρη Περάκη με το κουκλοθέατρο «Μπάρμπα Μυτούση», βέβαια η παραστάσεις σταμάτησαν το 1985 αφήνοντας μεγάλο κενό στην ψυχαγωγία των μικρών παιδιών (Κόφφας,1989). Όσον αφορά την δημόσια εκπαίδευση το κουκλοθέατρο εμφανίστηκε σε δύο ιδιωτικά σχολεία την Αρσάκειο Παιδαγωγική Ακαδημία και Σχολή Νηπιαγωγών Καλλιθέας το 1933 (Γιανοπούλου,1993).

2.2 Ψυχαγωγία και αγωγή

Είναι ευρέως γνωστό ότι τα παιδιά έχουν ανάγκη από την ψυχαγωγία. Αυτό συμβαίνει διότι τα παιδιά μέσω της ψυχαγωγίας έχουν μία ομαλή εξέλιξη και ψυχοσωματικά αναπτύσσονται καλύτερα. Στη νηπιακή ηλικία το παιχνίδι, η κίνηση το γέλιο και η χαρά είναι τα σημαντικότερα που μπορούν να προσφερθούν στα παιδιά.

Οι ψυχολόγοι έχουν κρίνει ότι το παιχνίδι των νηπίων διαθέτει πολλά οφέλη. Παιχνίδια που περιέχουν μουσική, χορό, θέατρο και τραγούδι είναι βασικά για την

φυσιολογική ανάπτυξη των παιδιών. Κάποιες φορές το παιχνίδι μπορεί να φαίνεται στους ενήλικες περιττό, αλλά φυσικά κάτι τέτοιο δεν ισχύει αφού πλέον και στο σχολείο είναι απαραίτητο να υπάρχουν το κουκλοθέατρο, το τραγούδι και ο χορός βάση αναλυτικού προγράμματος (Δαράκη,1992). Αυτό που τελικά εξασφαλίζεται με την ψυχαγωγία των παιδιών στη νηπιακή ηλικία είναι η ισορροπία που αποκτούν με ποιοτικό παιχνίδι, ισορροπία που αφορά το σώμα, την ψυχή, το πνεύμα αλλά και τα συναισθήματα ενός παιδιού.

Φυσικά και ένα παιδί δεν μπορεί να ελέγξει σε αυτή την ηλικία την ζωή του εξ' ολοκλήρου αλλά μπορούν οι παράγοντες που το περιβάλλουν όπως η οικογένεια, το σχολείο και η κοινωνία να φροντίσουν ώστε να εκπαιδεύεται και να ψυχαγωγείται το παιδί με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Ο παράγοντας που ενδιαφέρει περισσότερο την ερευνά μας αυτή τη στιγμή είναι το σχολείο. Δυστυχώς, στην Ελλάδα τα σχολεία διαθέτουν τόσο περιορισμένους χρόνους γύρω από την ύλη που πρέπει να πραγματοποιήσουν έως το τέλος της σχολικής χρονιάς, που δεν είναι εφικτό να δοθεί ιδιαίτερη βάση στη ψυχαγωγία των παιδιών όπως κουκλοθέατρα, χοροί και τραγούδια. Η αγωγή στην Ελλάδα έχει καταβάλει τόσο χώρο στο σχολείο που έχει παραγκωνίσει η ψυχαγωγία, η οποία όμως είναι τόσο σημαντική για την εξελικτική διαδικασία του παιδιού. Γίνεται αντιληπτό απ' όλους πόσο λάθος είναι αυτή η τακτική καθώς οι έννοιες αγωγή και ψυχαγωγία είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με την φυσιολογική εξέλιξη ενός παιδιού.

Ο Πανταζής αναφέρει τις απόψεις του Twellman, ο οποίος παρουσιάζει το παιχνίδι με την αγωγή ως δύο έννοιες συνδεδεμένες σαν κρίκοι αλυσίδας. Γενικότερα αναφέρεται σε ένα τρίπτυχο το οποίο παρουσιάζει πως το παιδί για να παίζει πρέπει πρώτα να μάθει πως παίζεται, το δεύτερο είναι πως το παιδί μέσα από την πράξη του παιχνιδιού φαίνεται αν έχει κατανοήσει την γνώση που έχει λάβει και τρίτον η διαδικασία της μάθησης μέσω παιχνιδιού διασφαλίζεται καλύτερα αφού σε κάθε υπενθύμιση της γνώσης θα υπάρχει διαθέσιμο σε παιχνίδι (Πανταζής,1997).

Σύμφωνα με τον Froebel, το παιχνίδι αποτελεί το φυσικό μέσο με το οποίο το παιδί μαθαίνει να προσαρμόζεται στη ζωή. Το αυθόρμητο παιχνίδι έχει κατά την γνώμη του, μεγαλύτερη σημασία. Για την Montessori, η κίνηση και κατά συνέπεια το παιχνίδι, είναι μια έμφυτη φυσική ανάγκη. Decroly θεωρεί ότι το παιχνίδι αποτελεί την απαραίτητη προετοιμασία για τη μελλοντική σοβαρή απασχόληση του παιδιού.

Κατά τον Piaget, το παιχνίδι είναι πράξη αφομοίωσης, ηλικία εισόδου του παιδιού στο νηπιαγωγείο, συμπίπτει με την ανάπτυξη του συμβολικού παιχνιδιού. Χαρακτηριστική επίσης και άποψη του Feud, ότι το παιχνίδι δίνει διέξοδο στις καταπιεστικές από τη συνείδηση έμφυτες τάσεις και παρορμήσεις. Το παιδί εκδραματίζει καταστάσεις και σκηνές της ζωής των ενηλίκων στις οποίες βρίσκει αυτοεπιβεβαίωση και ασκεί εξουσία. Οι απόψεις αυτές, καθώς και πληθώρα ψυχολογικών ερευνών για τον ρόλο και τον αναπτυξιακό χαρακτήρα του παιχνιδιού Συνέβαλαν σημαντικά στη διαμόρφωση της σύγχρονης παιδαγωγικής αντίληψης: «Το παιδί ζει και αναπτύσσεται μέσα από το παιχνίδι, το οποίο αποτελεί ένα είδος 'προνομιούχας' μάθησης» (Ματθαίου & Οικούντα, 1996).

Είναι ολοφάνερη λοιπόν η ανάγκη για συνδυασμό αγωγής και ψυχαγωγίας αφού εξασφαλίζουν στα παιδιά ισορροπία, ψυχική και σωματική υγεία, αυτογνωσία και δημιουργικότητα. Διαπαιδαγωγούνται τα παιδιά με τόσους τρόπους, δημιουργώντας ποικίλες ψυχολογικές αντιδράσεις. Καταλήγοντας να πούμε πόσο σημαντικό είναι το κουκλοθέατρο ως μέσω αγωγής αφού προσφέρει στο παιδί γέλιο, χαρά, παιχνίδι, κίνηση, τραγούδι και χορό αλλά παράλληλα του μαθαίνει για τον κόσμο στον οποίο ζει, για τον ίδιο του τον εαυτό αλλά και για τους άλλους.

2.3 Το κουκλοθέατρο ως παιδαγωγικό μέσο

Όσον αφορά το κουκλοθέατρο όπως αναφέρθηκε παραπάνω μπορεί να προσφερθεί ως παιδαγωγικό μέσο στα παιδιά. Η αξία του θεάτρου αναγνωρίζεται από τα αρχαία χρόνια, όπου ο κόσμος παρακολουθούσε δωρεάν κωμωδίες και τραγωδίες γιατί θεωρούνταν μορφωτικά μέσα και διδακτικά εργαλεία. Έτσι και το κουκλοθέατρο αποκτά τον ίδιο σημαντικό ρόλο στο σχολείο καθώς μέσα από το χαρούμενο παιχνίδι το παιδί διδάσκεται τόσο ζωντανά όσο και βιωματικά.

Μέσα από το κουκλοθέατρο το παιδί υποδύεται «ρόλους», μαθαίνει δηλαδή διαφορετικές εκφάνσεις τις οποίες μπορεί να συναντήσει στη ζωή του αργότερα, αλλά και ταυτόχρονα κατακτά πολλαπλές γνώσεις. Είναι μία σημαντική διαδικασία αγωγής, μάθησης, έκφρασης και κοινωνικοποίησης του παιδιού με το παιχνίδι και μέσα στη τάξη (Βιγγοπούλου, 1983). Το παιδί μέσω του κουκλοθέατρου καταφέρνει να βιώσει τους χώρους του φανταστικού και οι δύο αυτοί χώροι δηλαδή της πραγματικότητας και της φαντασίας αλληλεπιδρούν και αλληλοσυμπληρώνονται.

Όλη αυτή η διαδικασία προκαλεί μία νέα πραγματικότητα για το παιδί και έτσι λειτουργούν πιο εύκολα οι αμυντικοί μηχανισμοί αναπλήρωσης, ταύτισης και μεταφοράς. Βέβαια, αναφέρονται και πολλές αλλαγές συναισθημάτων όπως φόβο, κλάμα, τόλμη, στεναχώρια. Στην ουσία αλλάζει ο χώρος και ο χρόνος, τα όρια μεταβάλλονται και οι συναισθηματικοί φραγμοί αναστέλλονται. Επίσης, μέσω του κουκλοθέατρου το παιδί αντιλαμβάνεται τους ηθικούς κανόνες της κοινωνίας στην οποία μεγαλώνει, αλλά και τις αξίες, τα ήθη και τα έθιμα της, τις απαγορεύσεις και τα ιδανικά. Ακόμα αντλεί πολλές πληροφορίες και γνώσεις για διάφορα ζητήματα (Κοντογιάννη, 1992).

Πολύ σημαντικό ρόλο σε όλη αυτή την εκπαιδευτική διαδικασία έχει ο/η εκπαιδευτικός αφού μέσα από το κουκλοθέατρο προσφέρει πολύ χαρά, συγκινήσεις και διδακτικό χαρακτήρα. Η κούκλα για το παιδί δεν είναι άψυχο αντικείμενο αλλά έχει ζωή, κινείται, μιλάει και ανταποκρίνεται στις βιολογικές και ψυχολογικές ανάγκες του (Κόφφας, 1989). Κάτι ακόμα πιο βασικό είναι πως το παιδί πίσω από το προσωπίο της κούκλας ελευθερώνεται και εκδηλώνει βαθύτερα πράγματα τα οποία ο/η εκπαιδευτικός δεν θα μπορούσε να τα έχει ανακαλύψει με διαφορετικό τρόπο. Άρα διεισδύει σε προβληματικές ίσως, καταστάσεις αλλά και στον εσωτερικό κόσμο του κάθε παιδιού ξεχωριστά (Γιάνναρης, 1994).

Τέλος, γίνεται φανερό πως η κούκλα πολλές φορές βοηθά τον/ την εκπαιδευτικό να αναφερθεί σε θέματα πιο δύσκολα προς συζήτηση όπως οι σεξουαλικές σχέσεις, το σώμα, την αγάπη και την γέννηση. Έτσι, η κούκλα παίρνει τον ρόλο του δασκάλου χωρίς να έρχεται σε δύσκολη θέση ο/η εκπαιδευτικός (Γιάνναρης, 1994). Γίνεται κατανοητό λοιπόν ότι η κούκλα όχι μόνο είναι αξιόπιστο μέσο εκπαιδευτικής διαδικασίας, αλλά αρωγός για την εξέλιξη του παιδιού και την ανάπτυξη σωστών αξιών και ιδανικών. (Γιάνναρης, 1994).

2.4 Το κουκλοθέατρο και άλλες δραστηριότητες

Έχει φανερωθεί παραπάνω η παιδαγωγική αξία του κουκλοθέατρου καθώς επίσης και πως το παιδί συμπεριφέρεται όσο δημιουργεί μία κούκλα, έναν χαρακτήρα δηλαδή και πως αντιλαμβάνεται τους ρόλους και τις συνθήκες στις οποίες ζει η κούκλα. Το παιδί μέσω του κουκλοθέατρου ενεργοποιεί όλες τις δυνάμεις του (ΥΠΕΠΘ).

Ο χειρισμός της δημιουργικής σκέψης συμβάλει στην ανάπτυξη του νοητικού τομέα του παιδιού από πολλές απόψεις. Το παιδί προβληματίζεται βλέποντας τον εκπαιδευτικό να αναπαριστά έναν ρόλο και αναπτύσσει έτσι την κριτική σκέψη του αλλά μαθαίνει κανόνες συμπεριφοράς, ήθη και έθιμα αλλά και στοιχεία της καθημερινής ζωής. Στην επεξεργασία της κούκλας τα παιδιά αποκτούν γνώση για τις ιδιότητες των υλικών από τα οποία είναι φτιαγμένη αλλά και μεγαλύτερη επίγνωση του σώματος τους καθώς αντιλαμβάνονται πως στηρίζεται το κεφάλι τους, όπως της κούκλας, ακόμα επεξεργάζονται τα πόδια τους, τα χέρια τους και το πρόσωπο τους (Κουτσοβάνου,2007).

Το θετικότερο στοιχείο απ' όλα είναι η ανάπτυξη του προφορικού λόγου που προσφέρεται στο παιδί μέσω του κουκλοθέατρου. Όταν παρακολουθεί το παιδί μία παράσταση ακούει το λεξιλόγιο και προσπαθεί να καταλάβει ποια είναι η ροή του έργου. Επίσης, όταν προσπαθεί να παίξει κουκλοθέατρο υπάρχει ανάγκη για επικοινωνία για να μπορέσει να εξελιχθεί η ροή της παράστασης, οπότε τότε αναπτύσσει τον προφορικό του λόγο παραπάνω. Συγκεκριμένα Β. Δ. Αναγνωστόπουλος λέει: «Το κουκλοθέατρο είναι ένα άριστος τρόπος για την αισθητική καλλιέργεια. ειδικότερά όμως για την γλωσσική καλλιέργεια των παιδιών. διάλογος' διευκολύνει και οξύνει την αντιληπτική ικανότητα των νηπίων, τονίζει και διευκρινίζει ονόματα, καταστάσεις, γεγονότα. Με ανάλογο λεκτικό, οι μικροί ακροατές συμμετέχουν στην έντονη δράση των προσφιλών ηρώων και βιώνουν την ιστορία με το δικό τους τρόπο, αποταμιεύοντας λέξεις, εικόνες,, 68 συναισθήματα κ.ά. ».

Πέρα από την γλωσσική ανάπτυξη που επιτυγχάνεται μέσω του κουκλοθέατρου καθώς το παιδί ζητάει οδηγίες και επεξηγήσεις για την δημιουργία της κούκλας, αλλά και τον ρόλο που ίσως κλιθεί να παίξει, παρουσιάζεται και μεγάλη ανάπτυξη στη λεπτή κινητικότητα του παιδιού, αφού χρειάζεται να είναι πολύ προσεκτικό ως προς την διαχείριση των υλικών αλλά και ως προς τον τρόπο που θα κρατάει την κούκλα όσο συμμετέχει σε μία παράσταση (Γενειατάκη & Αρβανιτίδου,1992).

Η Γενειατάκη- Αρβανιτίδου λέει για τον συναισθηματικό τομέα: «Στον συναισθηματικό τομέα ζουν μια έντονη συναισθηματική φόρτιση, αλλά και μια λυτρωτική κάθαρση, καθώς τα περισσότερα σενάρια ακολουθούν την καθορισμένη δομή των μύθων με τις ορισμένες λειτουργίες του, τους προσφέρουν ένα σταθερό

πλαίσιο προβληματισμού, περίσκεψής, αναζήτησης, πάλης και τελικά λύτρωσης». Και συνεχίζει, λέγοντας για τον κοινωνικό τομέα: «Βιώνουν τους κοινωνικούς κανόνες, ασκούνται στην συνεργατικότητα, στην αποδοχή του άλλου (των ιδεών και ιδιαιτεροτήτων του) καθώς καταλαβαίνουν τα αποτελέσματα της συλλογικής εργασίας και ευθύνης».

Κεφάλαιο 3^ο : Το παιδί και το κουκλοθέατρο

3.1 Χαρακτηριστικά της γνωστικής ανάπτυξης

Ο κύριος παράγοντας που λαμβάνεται υπόψη στην οργάνωση αλλά και την μέθοδο μιας εκπαιδευτικής διαδικασίας είναι το παιδί. Γι αυτό τον λόγο θα αναφερθούν τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της ανάπτυξης του νηπίου.

Πιο συγκεκριμένα, ο Piaget έχει υποστηρίξει ότι στα δύο πρώτα χρόνια της ζωής του παιδιού η γνώση προκύπτει με την αφή των αντικειμένων στο χώρο γύρω του αλλά και η οικειοποίηση αυτών. Γίνεται αντιληπτό λοιπόν ότι η γνώση οικοδομείται με την ενεργητική συμμετοχή του παιδιού, τόσο στο χώρο που κινείται όσο και στο περιβάλλον του (Κακανά,1994). Ο Piaget μέσα από την έρευνα του, που έλαβε μέρος από την γέννηση ενός παιδιού ως την προεφηβική ηλικία, αναφέρει πως υπάρχουν τέσσερα στάδια ανάπτυξης. Το ένα στάδιο διαδέχεται το άλλο σταδιακά και με σταθερή πορεία και φαίνεται πως δεν είναι δυνατόν να υπάρχει κάποια παράκαμψη κάποιου σταδίου δηλαδή από το δεύτερο στο τέταρτο χωρίς την ύπαρξη του τρίτου σταδίου (Κακανά,1994).

Τα στάδια αυτά είναι τα εξής:

- α) Αισθησιοκινητική περίοδος (από την γέννηση, ως τα 2 περίπου χρόνια).
- β) Προσυλλογιστική περίοδος (περίπου από τα 3 έως τα 7 χρόνια), η οποία περιλαμβάνει το στάδιο της προενοιολογικής σκέψης συμβολικής (3^ο- 4^ο έτος) και το στάδιο της διαισθητικής ή ενορατικής σκέψης (5^ο- 6^ο έτος).
- γ) Περίοδος των συγκεκριμένων λογικών ενεργειών (περίπου 7-11 χρόνια).
- δ) Περίοδος των λογικών ενεργειών (περίπου από τα 11 χρόνια και μετά) (Κακανά,)

Το στάδιο στο οποίο επικεντρώνεται η εργασία αυτή είναι το δεύτερο καθώς αυτή η ηλικιακή βαθμίδα μας ενδιαφέρει. Το σημαντικότερο στοιχείο που υποστηρίζει αυτή η βαθμίδα είναι η κατανόηση που προσκομίζεται στο παιδί έτσι ώστε να διαθέτει την ικανότητα να συμβολίζει ένα αντικείμενο με ένα άλλο ή με ένα σύμβολο. Αυτή η περίοδος αναφέρεται λοιπόν στην συμβολική ή σημειωτική λειτουργία του ανθρώπου. Η λειτουργία αυτή στηρίζεται σε δύο όργανα στα σύμβολα και τα σήματα.

α) Τα σύμβολα λειτουργούν με τον εξής τρόπο: τα παιδιά γνωρίζουν ένα ζώο παραδείγματος χάριν το άλογο και χρησιμοποιούν μία σκούπα ή μία σφουγγαρίστρα για να την παρομοιάσουν με άλογο. Άρα, τα σημαίνοντα παρουσιάζουν ομοιότητα με τα σημαινόμενα.

β) Τα σήματα, τα οποία είναι αυθαίρετα και συμβατικά και κυρίως λειτουργούν σε ομαδικό κλίμα και με τρόπο συνεργατικό (Καψάλης, 1995).

Για να γίνει κατανοητό αν ένα παιδί έχει αναπτύξει την συμβολική συμπεριφορά χρειάζεται να παρατηρηθεί αν έχει εμφανίσει ενδείξεις συμβολικής σχέσης. Μερικές μορφές συμβολική σχέσης είναι οι εξής: α) το ιχνογράφημα, β) η νοητική εικόνα, γ) η εκ των υστέρων μίμηση, δ) η γλώσσα και ε) το συμβολικό παιχνίδι (Κόφφας, 1994).

Το ιχνογράφημα είναι ένα σπουδαίο εργαλείο, καθώς το παιδί μέσω της ζωγραφικής παρουσιάζει όσα δεν μπορεί να πει με λόγια. Πολλές φορές χρησιμοποιείται και από ψυχολόγους για να κατανοήσουν την συναισθηματική κατάσταση των παιδιών αλλά και το πώς είναι δομημένο το οικογενειακό περιβάλλον (Τρούλη, Κοντοπόδης & Graeser, 2012).

Οι νοητικές εικόνες είναι όργανα αναπαράστασης προσώπων, πραγμάτων και γεγονότων που δημιουργούνται από το παιδί μετά το δεύτερο έτος της ηλικίας τους. Στην ουσία του είναι μία παραστατική – συμβολική σχέση που δημιουργεί το νήπιο για ένα αντικείμενο που αναπαριστάται με ένα σύμβολο (Φουστάνα, 2014).

Η εκ των υστέρων μίμηση χαρακτηρίζεται από την μίμηση που επιδίδονται τα παιδιά όταν πια δεν υπάρχει κάποιο μιμητικό προϊόν δίπλα τους. Τα νήπια έχουν οικειοποιηθεί μία συμπεριφορά χωρίς να υπάρχει κάποιο πρότυπο, μέσω της οποίας μαθαίνουν να ακούν το σώμα τους και να βιώνουν τις δυνάμεις τους (Κόφφας, 1994). Πιο συγκεκριμένα, τα νήπια έχουν αντιληφθεί πράξεις ηχητικές, οπτικοακουστικές αλλά και απλές κινήσεις και πλέον τις μιμούνται χωρίς να χρειάζεται κάποιος να τις επαναλάβει πριν.

Μία ακόμη έκφραση της συμβολικής λειτουργίας είναι η γλώσσα που αποτελεί και το σημαντικό εργαλείο της σκέψης. Η γλώσσα βοηθά στη δημιουργία ενός συστήματος συμβόλων το οποίο δημιουργεί άρρηκτες σχέσης αντικειμένων, πραγμάτων , καταστάσεων και γεγονότων αλλά και τον ασυναίσθητο χειρισμό των πραγματικών

αντικειμένων. Έτσι το παιδί διαφεύγει από την πραγματική χροιά των αντικειμένων και εισέρχεται στα σύμβολα και τις ιδέες που αντικατοπτρίζουν τα αντικείμενα. Με αυτό τον τρόπο το παιδί απομυθοποιεί τα πραγματικά αντικείμενα και τα οικειοποιείται (Μπαταργιάς, 2018).

Για το τέλος έχουμε την συμβολικό παιχνίδι που είναι από τις κυριότερες εκφράσεις της συμβολικής λειτουργίας του νηπίου. Ο Piaget υποστήριξε ότι υπάρχουν τρία εξελικτικά στάδια στο παιχνίδι του παιδιού: α) το παιχνίδι άσκησης (practice games) που αρχίζει από την γέννηση έως την ηλικία των δύο χρονών, β) το συμβολικό παιχνίδι (symbolic games) που αρχίζει από τα δύο του χρόνια, γ) το παιχνίδι κανόνων (games with rules) που αρχίζει από τα τέσσερα του χρόνια (Καραδημητρίου, 2007).

Το παιχνίδι άσκησης (practice games) παρουσιάζεται από την γέννηση έως την ηλικία των δύο ετών και θεωρείται η πρώτη έκφραση τόσο φωνητικών όσο και κινητικών λειτουργιών του σώματος του βρέφους που είναι και επαναλαμβανόμενες, έτσι ο Piaget τις αποκαλεί «λειτουργική ευχαρίστηση» (Καραδημητρίου, 2007).

Το επόμενο είναι το συμβολικό παιχνίδι (symbolic games) το οποίο παρουσιάζεται σε ηλικία 18 με 24 μηνών όπου το παιδί μιμείται πρόσωπα, πράγματα και καταστάσεις τα οποία είναι απόντα, δηλαδή μιμείται ήχους που δεν ακούει και πράγματα που δεν βλέπει μπροστά του, άρα αλλοιώνει την πραγματικότητα και ερμηνεύει την εμπειρία. Το συμβολικό παιχνίδι ουσιαστικά είναι κόσμος της προσποίησης, του «σαν να» της φαντασίας (Μπονώτη, 1995). Ο Piaget αναφέρει πως τα παιδιά σαν πρώτα παιχνίδια προσποίησης είναι η αναγνώριση ενός αντικειμένου και η χρήση του σε κάτι άλλο όπως την σκούπα σαν άλογο, ή την βούρτσα μαλλιών σαν μικρόφωνο (Καραδημητρίου, 2007). Στη συνέχεια μιμούνται ανθρώπους με όργανο το ίδιο τους το σώμα, αλλάζοντας και την φωνή τους, πολλές φορές την μαμά, τον μπαμπά, τον παππού ή κάποιον αγαπημένο ήρωα. Αυτό συμβαίνει όταν προχωρά η προσχολική ηλικία και εντάσσεται στην ζωή των παιδιών το κοινωνικό- δραματικό παιχνίδι, τότε το παιδί βιώνει το σώμα του και οικειοποιείται εμπειρίες που αργότερα ίσως γίνουν κτήμα τους (Κούφφας, 1994).

Τέλος, παρουσιάζεται το παιχνίδι των κανόνων (games with rules) που συνήθως παρουσιάζεται μετά την ηλικία των έξι ετών και το παιδί συμμετέχει σε αθλητικές δραστηριότητες όπως το βόλεϊ και το μπάσκετ (Καραδημητρίου, 2007).

Οι συμβολικές λειτουργίες επιτρέπουν στο παιδί να ασχολείται με πράγματα και αντικείμενα που δεν βλέπει και αυτό αναπτύσσει την αισθητική και κινητική νόηση του. Υπάρχουν βέβαια και μηχανισμοί ανασταλτικοί που επιβραδύνουν την ανάπτυξη των προηγούμενων, οι οποίοι είναι απαραίτητοι για την επιστροφή του παιδιού στην αντικειμενική πραγματικότητα (Κακανά, 1994). Ένας από τους μηχανισμούς αυτούς είναι οι προένοιες. Είναι στη πραγματικότητα οι σκέψεις που κάνει το νήπιο όταν ακόμα δεν έχει ολοκληρωμένη άποψη για κάτι και δημιουργεί έτσι γενικεύσεις όπως ότι όποιος φοράει μαύρα ρούχα είναι κακός, ή όποιος φοράει στολή είναι αστυνομικός (Κόφφας, 1994). Αυτό συμβαίνει αφού το νήπιο δεν είναι σε θέση να κάνει λογικούς συλλογισμούς και δεν έχει αναπτύξει τον επαγωγικό τρόπο σκέψης ακόμα, έτσι οι γενικεύσεις και αστοχίες είναι απόλυτα φυσιολογικές και λογικές.

Κάτι το οποίο έχει αναφερθεί και προηγουμένως είναι το γεγονός ότι το νήπιο έχει την τάση μιας εγωκεντρικής συμπεριφοράς καθώς δεν είναι σε θέση να καταλάβει και να σκεφτεί την θέση κάποιου άλλου, να δει από μία σκοπιά διαφορετική από την δική του. Φυσικά αυτό δεν δείχνει ενδείξεις εγωισμού αλλά δείχνει μια αναπτυξιακή αδυναμία (Καψάλης, 1995). Ο εγωκεντρικός λόγος σύμφωνα με τον Piaget παίρνει τρεις μορφές την επανάληψη, τον μονόλογο και τον συλλογικό μονόλογο. Η επανάληψη αναφέρεται στη τάση του παιδιού να επαναλαμβάνει ότι λέει ο συνομιλητής του, στο μονόλογο το παιδί μιλάει απουσία κάποιου συνομιλητή και στο συλλογικό μονόλογο παρατηρείται ότι σε ένα σύνολο παιδιών το καθένα λέει ότι θέλει χωρίς να δίνει σημασία το ένα στο άλλο για το τι αναφέρεται (Πόρποδας, 1993).

Η αντίληψη του παιδιού για τον κόσμο γύρω του αλλά και τα φυσικά φαινόμενα προσδιορίζουν και τον εγωκεντρισμό του. Η Κακανά αναφέρει: «Ο Piaget χώρισε της παρατηρήσεις του, που αφορούν την αντίληψη των φυσικών φαινομένων, σε τρεις κατηγορίες: 1) τον ρεαλισμό, που είναι τάση του παιδιού να πιστεύει ότι τα άψυχα αντικείμενα έχουν ζωή, σκέψη και θέληση. Έτσι πιστεύει ότι το όνειρο διαδραματίζεται μέσα στο δωμάτιο όπου κοιμάται πιστεύει ότι ήλιος κοιμάται τη νύχτα, κλπ. 2) Τον ανιμισμό, αποκαλώντας έτσι την τάση του παιδιού να πιστεύει ότι τα άψυχα αντικείμενα έχουν συνείδηση. παιδικός ανιμισμός είναι στενά συνδεδεμένος με την «μαγική» σκέψη ως ερμηνευτικό σύστημα πολλών φαινομένου. Έτσι θεωρεί ότι τα σύννεφα κινούνται επειδή είναι ζωντανά ότι ήλιος κρύφτηκε επειδή πονάει, κλπ. 3) Τον αρτιφισιαλισμό, την τάση δηλαδή του μικρού παιδιού να πιστεύει ότι τα φυσικά σώματα και τα φυσικά φαινόμενα έχουν κατασκευαστεί από

τον άνθρωπο για να εξυπηρετούν δικές του ανάγκες. Πιστεύει δηλαδή ότι νύχτα γίνεται για να κοιμούνται οι άνθρωποι».

Ένα ακόμα χαρακτηριστικό της σκέψης του νηπίου είναι ο συγκρητισμός δηλαδή, η δυσκολία που ενέχει ο συνδυασμός πολλών στοιχείων μαζί, καθώς το νήπιο θα κολλήσει σε ένα από τα συνολικά στοιχεία αφού δεν μπορεί να τα επεξεργαστεί όλα ταυτόχρονα (Κόφφας, 1994). Επίσης η σκέψη των νηπίων παρουσιάζει έλλειψη αντιστρεψιμότητας που σημαίνει ότι το παιδί σε κάθε σκέψη, ενέργεια ή κατάσταση θα ακολουθήσει την μία πορεία που θα βρει σαν λύση αλλά δεν θα μπορέσει να ακολουθήσει την αντίθετη της, να γυρίσει δηλαδή πάλι στην αρχή. Ακόμα, βασική είναι και η έλλειψη της προσοχής του νηπίου. Πιο συγκεκριμένα αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι το νήπιο δεν μπορεί να μείνει συγκεντρωμένο σε ένα πράγμα για πάρα πολλή ώρα καθώς κουράζεται και χάνει το ενδιαφέρον του, πόσο μάλλον όταν στο κέντρο προσοχής του προστίθεται και κάποιο άλλο αντικείμενο, ή κατάσταση. Τέλος, η μνήμη του νηπίου όταν αυτό που παρουσιάζεται μπροστά του δεν είναι συγκεκριμένο αντικείμενο ή κατάσταση, θα δυσκολευτεί να το θυμηθεί μπορεί να μην το καταφέρει και ποτέ καθώς τα αφηρημένα πράγματα δεν μπορεί να τα συκρατήσει (Κακανά, 1994).

3.2 Το παιδί και το κουκλοθέατρο

Όπως αναφέρθηκε και νωρίτερα το κουκλοθέατρο είναι ένα εργαλείο ιδιαίτερα χρήσιμο στο σχολείο και προσφέρει μάθηση και ψυχαγωγία στο νήπιο. Το κουκλοθέατρο βοηθάει τρομερά τα παιδιά να αναπτύξουν τις ικανότητες τους καθώς τους δίνει πολλά ερεθίσματα. Τα παιδιά μέσω του κουκλοθέατρου αντιλαμβάνονται καλύτερα τα συναισθήματα και τα παθήματα των ηρώων και με αυτό τον τρόπο αναπτύσσονται και οι δικές τους προσωπικότητες, η δημιουργικότητα τους αλλά και η φαντασία τους.

Φυσικά κουκλοθέατρο μπορεί να παίζει κάποιος επαγγελματίας, είτε ο/η εκπαιδευτικός της τάξης, αλλά ακόμα και τα ίδια τα παιδιά. Αν συγκριθούν αυτοί οι τρεις ανθρώπινοι παράγοντες, ο επαγγελματίας κουκλοπαίχτης θα είναι σίγουρα καλύτερος όσον αφορά το τεχνικό πλαίσιο του κουκλοθέατρου αλλά μπορεί να υστερεί στην σχέση που μπορεί να δημιουργήσει με τα παιδιά. Από την άλλη πλευρά ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να μην είναι άρτιος τεχνικά αλλά αντιλαμβάνεται καλύτερα

τους στόχους και τα στοιχεία που χρειάζεται να λάβει ένα παιδί από το κάθε θεατρικό έργο είτε είναι ψυχολογικοί, είτε γλωσσικοί. Τώρα ανάμεσα στα παιδιά και τον/την εκπαιδευτικό έχει άμεση σχέση με το ποιος είναι ο στόχος κάθε φορά που θέτει ο/η εκπαιδευτικός. Βέβαια έχουν και οι τρεις ξεχωριστή θέση στο χώρο του σχολείου και πολλές φορές το να αλλάζουν ρόλους είναι ευνοϊκό για τους μαθητές.

Πολύ σημαντικό ρόλο επίσης έχουν κάποιοι παράγοντες που κάνουν το παιδί να θέλει να παίζει κουκλοθέατρο και να νιώσει ελεύθερο να εκφραστεί. Η Γενειατάκη – Αρβανιτίδου αναφέρουν αυτούς τους παράγοντες και τους χωρίζουν σε δύο κατηγορίες (Γενειατάκη – Αρβανιτίδου,1992) :

α) Εξωγενείς παράγοντες που αφορούν το κλίμα μέσα στο οποίο εξελίσσεται και πραγματώνεται παράσταση- παιχνίδι.

β) Ενδογενείς παράγοντες που αφορούν τα ίδια τα παιδιά, συνδέονται με την εξέλιξη της προσωπικότητας- ατομικότητας τους.

α) Εξωγενείς παράγοντες

Ο πρώτος παράγοντας αφορά το κλίμα το οποίο έχει δημιουργηθεί στη τάξη. Πιο συγκεκριμένα χρειάζεται να υπάρχει ελευθερία έκφρασης από κάθε παιδί ξεχωριστά, να νιώθει δηλαδή ότι μπορεί να εκφράσει ελεύθερα την γνώμη του και να επιλέξει μόνο του ποιο είναι αυτό το κείμενο το οποίο το εκφράζει και νιώθει ο εαυτός του με αυτό. Άλλος ένας παράγοντας είναι η σοβαρότητα, δηλαδή τα παιδιά αλλά και οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να βλέπουν με σοβαρότητα το έργο που θα παίζει κάποιος, όπως επίσης θα χρειάζεται και ένα κλίμα χαράς, αφού χωρίς ενθουσιασμό δεν θα μπορέσει κάποιος να δημιουργήσει ευχάριστα. Τέλος χρειάζεται να υπάρχει μία σειρά μια τάξη σε ότι αφορά το μοίρασμα των ρόλων, την εξάσκηση αλλά και την παράσταση (Γενειατάκη – Αρβανιτίδου,1992).

β) Ενδογενείς παράγοντες

Ο σημαντικότερος παράγοντας για την επιτυχία μιας θεατρικής παράστασης είναι η συναισθηματική ωριμότητα που έχει ένα νήπιο. Ειδικότερα, θα χρειαστεί μέσα από πολύ συζήτηση στη τάξη να παραμεριστεί το εγωκεντρικό στοιχείο των παιδιών έτσι ώστε να συντονιστούν σαν σύνολο για την έκβαση ενός άρτιου αποτελέσματος.

Απαραίτητες επίσης είναι η νοητική και φυσική ωριμότητα. Η πρώτη για να μπορεί το παιδί να παρατηρεί και να αντιλαμβάνεται κινήσεις και λόγια άλλων συμπαίκτών του αλλά και φυσική ωριμότητα για να μπορεί να χειριστεί την κούκλα και να συντονίσει τις κινήσεις του.

Αυτοί οι παράγοντες είναι θετικό να υπάρχουν στη γενικότερη ανάπτυξη του παιδιού, έτσι ώστε να μπορέσει να μπορέσει να είναι ένα ολοκληρωμένο άτομο στο μέλλον με πνευματική ισορροπία και τελειότητα. Το κουκλοθέατρο είναι ένα πλαίσιο όπου η ανάπτυξη του σώματος, του πνεύματος και της ψυχής (Ματθαίου & Οκούντα, 1996).

3.3 Το παιδί και η κούκλα

Σε αυτό το σημείο θα αναλυθεί η σχέση που δημιουργείται ανάμεσα στη κούκλα και στο παιδί. Το παιδί από τις πρώτες στιγμές στη ζωή του ενώνεται με ένα αντικείμενο είτε αυτό είναι μία κούκλα, είτε ένα αρκουδάκι, όπου κάνει την καθημερινή του ρουτίνα μαζί του (τρώει, κοιμάται και παίζει). Η φροντίδα της κούκλας του έχει σημαντικό ρόλο για το παιδί καθώς την ταΐζει, την κοιμίζει, διαπληκτίζεται μαζί της και γενικότερα ενεργεί μαζί της όπως αργότερα με ένα φιλικό πρόσωπο (Κόφφας, 1995).

Σύμφωνα με τον Χρήστο Αναστασόπουλο αυτή σχέση ταύτισης και αποστασιοποίησης του παιδιού με την κούκλα, είναι καταλυτική για την διαμόρφωση της προσωπικότητας του παιδιού, αν λάβουμε και υπόψη μας ότι αυτή σχέση κρατάει, πολλές φορές μέχρι και το όγδοο έτος τις ηλικίας τους. Συγκεκριμένα λέει αν δεχτούμε και την παιδαγωγική θεωρία, που πιστεύει ότι το παιδί διαμορφώνεται σημαντικά σαν προσωπικότητα μέχρι το 5^ο έτος της ηλικίας του, τότε ρόλος της κούκλας-αντικειμένου μοιάζει και φαίνεται να είναι βαθιά ριζωμένος μέσα στον παιδικό ψυχισμό (Αναστασόπουλος, 1992).

Πως αιτιολογείται όμως αυτή ανάγκη του παιδιού; ίδιος δίνει την εξής εξήγηση: Το ύψος ενός φυσιολογικού παιδιού μέχρι την ηλικία των πέντε χρόνων δεν ξεπερνάει 1,10. Όλα όσα περιτριγυρίζουν το παιδί είναι φτιαγμένα, κατασκευασμένα για να καλύπτουν τις ανάγκες με μέσο όρο ύψους 1,75. Μερικές μάλιστα κατασκευές (πολυκατοικίες, μεγάλα φορτηγά) θα μπορούσαν να είχαν κατασκευαστεί από ανθρώπους με μέσο ύψος τα τρία μέτρα (Αναστασόπουλος, 1992).

Αυτά τα μεγέθη προκαλούν φόβο και ανασφάλεια στα παιδιά με αποτέλεσμα, τα παιδιά να κλείνονται στον εαυτό τους να προσπαθεί να ‘χωνέψει’ αυτά τα μεγέθη. ‘ αυτό βοηθάνε οι κούκλες. Το βοηθάει να συρρικνώσει τον κόσμο γύρο του για να μπορέσει να τον ανακαλύψει (Αναστασόπουλος, 1991).

Γενικότερα, θα λέγαμε, ότι κούκλα βοηθάει το παιδί να μπει στον κόσμο των μεγάλων. «Από τη στιγμή που το μικρό κοριτσάκι κινήσει την κούκλα του, τη χαϊδέψει, την μαλώσει και την τιμωρήσει για της αταξίες της, το άψυχο πλάσμα έγινε έμψυχος σύντροφος και το μικρό κοριτσάκι υποδύθηκε τον ρόλο της μητέρας, μιμήθηκε το φέρσιμο των μεγάλων προς τα παιδιά», λέει ακαδημαϊκός Charles Nodie (Γενειατάκη- Αρβανιτίδου, 1992).

Η κούκλα αναφέρεται ως έμψυχος σύντροφος. Αυτό είναι γεγονός, το παιδί αισθάνεται την κούκλα σαν κάτι το ζωντανό και γι αυτό άλλωστε τη φέρεται σαν άνθρωπό και τις προσδίδει ανθρώπινα χαρακτηριστικά, παιδί, μικρό αδερφάκι, γκρινιάρικο, χαρούμενο. «Αυτή μετενσάρκωσή της κούκλας του επιτρέπει να ταυτίζεται απόλυτά μαζί της, να την αγαπά αλλά και να την μισεί, να χαίρεται με της χαρές της, να λυπάται με τις λύπες, να αγωνιά με τα 102 παθήματα της» (Δαράκη,).

Η κούκλα διαθέτει έναν τρόπο να έρχεται κοντά στα παιδιά χωρίς όμως τα όρια και τα πρέπει των μεγάλων. Έτσι το παιδί στο στάδιο του ανιμισμού ζωντανεύει τα πάντα, τους δίνει συνείδηση και κάνει την κούκλα συντροφιά του, πόσο μάλλον όταν στην οικογένεια δεν υπάρχουν άλλα παιδιά. Γι αυτό λοιπόν και η κούκλα θεωρείται ένα από τα σημαντικότερα στάδια της διαμόρφωσης της προσωπικότητας του παιδιού, αφού μέσα από αυτή προβάλλει τον χαρακτήρα του και στη προσπάθεια επικοινωνίας μαζί της αναπτύσσει και το λεξιλόγιό του.

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

4.1 Είδος έρευνας

Όπως αναφέρει ο Παρασκευόπουλος «η έρευνα είναι μια συστηματική και καλώς σχεδιασμένη διαδικασία για την επίλυση προβλημάτων με βάση την εμπειρική πραγματικότητα.» (Παρασκευόπουλος, 1993: 85). Ανάμεσα στα διάφορα είδη έρευνας στη παρούσα πτυχιακή επιλέχθηκε η ποιοτική έρευνα μέσα από την διαδικασία της συνέντευξης. Η ποιοτική έρευνα αποτελεί ένα σύνολο ερμηνευτικών και διερευνητικών μεθόδων που χρησιμοποιούνται σε διάφορες επιστήμες με σκοπό να γίνουν κατανοητές πεποιθήσεις, αντιλήψεις και εμπειρίες συγκεκριμένης μερίδας ανθρώπων. Με αυτό τον τρόπο δημιουργείται μία πιο επεξεργασμένη γνώση γύρω από θέματα τα οποία ερευνούνται. Η μελέτη στη ποιοτική έρευνα δεν γίνεται με την χρήση αριθμών γι αυτό χρησιμοποιεί μη δομημένα ερωτηματολόγια με ανοικτού τύπου ερωτήσεις, ώστε να δίνεται η δυνατότητα για έναρξη μιας συζήτησης. Έτσι ο ερευνητής μπορεί να αντιληφθεί καλύτερα τις αιτίες συγκεκριμένων δράσεων αλλά και αισθήματα και επιδιώξεις που τυχόν διαθέτουν (Ζαφειρόπουλος, 2015).

4.2 Σκοπός και στόχοι έρευνας

Ως κύριος σκοπός της έρευνας ορίζεται η διερεύνηση των απόψεων και των εμπειριών εκπαιδευτικών που έχουν ασχοληθεί με το κουκλοθέατρο στις τάξεις τις οποίες διδάσκουν.

Οι επιμέρους στόχοι είναι οι ακόλουθοι:

- Η κατανόηση των απόψεων των εκπαιδευτικών που έδωσαν συνεντεύξεις για την χρησιμότητα του κουκλοθέατρου.
- Η διερεύνηση των πεποιθήσεων των εκπαιδευτικών σε ότι αφορά το κουκλοθέατρο.
- Η διερεύνηση της άποψης σε ότι αφορά το πόσο σημαντικό είναι το κουκλοθέατρο για την ανάπτυξη των παιδιών.
- Η διερεύνηση της συμμετοχής των παιδιών σε σχέση με το φύλο.
- Η διερεύνηση του τρόπου με τον οποίο χρησιμοποιείται το κουκλοθέατρο.

4.3 Διαδικασία και ορισμός του δείγματος – Δειγματοληψία

Το δείγμα της έρευνας αποτελείται από 3 νηπιαγωγούς απόφοιτους από εκπαιδευτικά πανεπιστημιακά ιδρύματα της χώρας. Η δειγματοληψία της έρευνας χαρακτηρίζεται ως απλή και τυχαία καθώς τα άτομα δεν επιλέχθηκαν με βάση το φύλο, την ηλικία ή τα χρόνια προϋπηρεσίας τους. Αξίζει βέβαια να σημειωθεί ότι όλες οι παιδαγωγοί έχουν τουλάχιστον 30 χρόνια προϋπηρεσίας και έχουν διδαχθεί και εκπαιδευτεί στη τέχνη του κουκλοθέατρου.

4.4 Ερευνητικά εργαλεία

Η συνέντευξη είναι πιθανόν η πιο διαδεδομένη μέθοδος που ακολουθείται στην ποιοτική έρευνα και αυτό που την κάνει ελκυστική είναι η ευελιξία που προσφέρει. Υπάρχουν πολλά είδη ερευνών αλλά στη δική μας περίπτωση λειτούργησε η ημι-δομημένη συνέντευξη όπου υπάρχει ένας οδηγός ερωτήσεων αλλά ο συνεντευξιαζόμενος μπορεί να ελιχθεί ελεύθερα (Bryman, A. 2017). Επιπλέον. Η επιλογή της ποιοτικής ημι-δομημένης συνέντευξης έγινε ακριβώς για την μη αυστηρή δομή της και τις ανοικτού τύπου ερωτήσεις (Αβραμίδης & Καλυβά, 2006). Το βασικότερο απ' όλα ήταν να διαμορφωθεί μία σφαιρική και συνολική εικόνα των εμπειριών και των απόψεων των νηπιαγωγών γύρω από τον κόσμο του κουκλοθέατρου και την εκπαίδευση τους σε αυτό αλλά και την χρησιμότητα του στην τάξη.

4.5 Τεχνικές συλλογής εργαλείων

Η τεχνική που επιλέχθηκε για να πραγματοποιηθεί η συνέντευξη είναι η μέθοδος της μαγνητοφώνησης. Σύμφωνα με τον Bryman (1998) και Burgess (1994) «Η συλλογή των ποιοτικών στοιχείων γίνεται με ανοικτά και ευέλικτα εργαλεία, ενώ για την ανάλυση τους αξιοποιούνται κυρίως εργαλεία ανάλυσης λόγου και κειμένων».

Η μαγνητοφώνηση θεωρείται το ασφαλέστερο μέσο για την ακριβή καταγραφή του υλικού για την αξιοπιστία της ανάλυσης του. Το πλεονέκτημα αυτού του είδους είναι το γεγονός ότι υπάρχει δυνατότητα επανέλεγχου όσων είπε ο συνεντευξιαζόμενος αντίθετα όμως είναι χρονοβόρα και επίπονη η διαδικασία (Καλλινικάκη Θ., 2010).

Όσον αφορά το ηθικό ζήτημα της έρευνας πριν ξεκινήσει η διαδικασία της μαγνητοφώνησης όλοι οι συνεντευξιαζόμενοι ερωτήθηκαν για το αν είναι σύμφωνοι να καταγράψουμε την συνομιλία μας. Ήταν ξεκάθαρο πως η συνέντευξη θα γίνει με ευαισθησία και χωρίς κριτική στάση αλλά επίσης ότι θα πραγματοποιηθεί για εκπαιδευτικούς λόγους. Τέλος είχε γνωστοποιηθεί πως η κάθε εκπαιδευτικός είχε το δικαίωμα να διακόψει οποιαδήποτε στιγμή την συνέντευξη.

4.6 Εκτίμηση των δυσκολιών κατά την εξαγωγή της έρευνας

Βασική δυσκολία που αντιμετωπίστηκε κατά την διεξαγωγή της έρευνας ήταν η εύρεση βιβλιογραφίας καθώς δεν υπάρχουν πληθώρα αναφορών πάνω σε αυτό το θέμα. Παρ' όλα αυτά αντιμετωπίστηκε και η διεξαγωγή της έρευνας έγινε σε ευνοϊκές συνθήκες.

Κεφάλαιο 5^ο : Αποτελέσματα και συζήτηση

Σε αυτό το κεφάλαιο θα αναπτυχθούν τόσο οι ερωτήσεις της συνέντευξης όσο και οι απαντήσεις των νηπιαγωγών.

5.1 Αποτελέσματα συνέντευξης

A) Προσωπικές ερωτήσεις

Στη πρώτη ερώτηση αναφέρονται οι παιδαγωγοί που πήραν μέρος στην έρευνα. Η πρώτη νηπιαγωγός θα ονομάζεται νηπιαγωγός 1 ,η δεύτερη θα ονομάζεται νηπιαγωγός 2 και η τρίτη νηπιαγωγός θα ονομάζεται νηπιαγωγός 3. Όλες οι παιδαγωγοί εργάζονται στο δημόσιο τομέα. Στην ερώτηση σύμφωνα με τον εργασιακό τομέα των νηπιαγωγών και οι τρεις εργάζονται στην Διεύθυνση Κοινωνικής Πολιτικής σε κάποιον παιδικό σταθμό της χώρας Τα χρόνια προϋπηρεσίας των νηπιαγωγών που κλήθηκαν να απαντήσουν στις ερωτήσεις της έρευνας είναι 34 χρόνια, 30 χρόνια και 21 χρόνια.

B) Ερωτήσεις σε σχέση με το κουκλοθέατρο.

Εκπαίδευση νηπιαγωγών : Όσον αφορά την εκπαίδευση των νηπιαγωγών πάνω στο κουκλοθέατρο φαίνεται πως όλες έχουν διδαχθεί. Υπήρχαν εξειδικευμένα μαθήματα τόσο στις σχολές τους, όσο και η κάθε μία ξεχωριστά με σεμινάρια και ημερίδες σε άλλες Πανεπιστημιακές μονάδες όπως το Καπποδιστριακό, το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο, είτε σε θεατρικές ομάδες που διεξήγαγαν τέτοιου είδους προγράμματα.

Άποψη για το κουκλοθέατρο : Σε αυτή την ερώτηση και οι τρεις παιδαγωγοί απάντησαν πως το κουκλοθέατρο αποτελεί ένα θαυμαστό μέσω αγωγής στη προσχολική ηλικία, καθώς τα παιδιά έρχονται σε επαφή τόσο με την κούκλα όσο και μεταξύ τους και επικοινωνούν τα συναισθήματα τους πιο εύκολα.

Σημαντικότητα μορφών κουκλοθέατρου στην αγωγή : Οι απόψεις πάνω σε αυτή την ερώτηση είναι παρόμοιες, όπου θεωρούν όλες ότι και οι τρεις μορφές κουκλοθέατρου είναι εξίσου σημαντικές καθώς βοηθάνε την κινητική ανάπτυξη του παιδιού, την γλωσσική του ανάπτυξη αλλά και την κοινωνικοποίηση που

μπορεί να προσφέρει το ανέβασμα μίας θεατρικής παράστασης. Φυσικά, σημαντικό ρόλο έχει και αυτό που μας ανέφερε η τρίτη ερωτώμενη, η ηλικία του παιδιού. Όσο πιο μικρό είναι το παιδί μία μεγάλη κούκλα του κεντρίζει το ενδιαφέρον περισσότερο και όσο προχωρά ηλικιακά το ανέβασμα μια παράστασης ή η παρακολούθηση της γίνεται πιο εύκολη καθώς το παιδί μπορεί να συγκεντρωθεί περισσότερο χρόνο σε μία δραστηριότητα.

Συστατικά που προσφέρει το κουκλοθέατρο : Και σε αυτή την ερώτηση οι ερωτώμενες απάντησαν παρόμοια πράγματα. Πιστεύουν ακράδαντα ότι το κουκλοθέατρο μπορεί να προσφέρει σημαντικά στάδια ανάπτυξης τόσο στο επικοινωνιακό κομμάτι ενός παιδιού που αναπτύσσεται, όσο και στην ένταξη του στην ομάδα. Βασικό επίσης είναι το γεγονός ότι μέσω του κουκλοθέατρου τα παιδιά λαμβάνουν και διάφορα μηνύματα για την κοινωνία και την ζωή τους μετέπειτα και με την βοήθεια των εκπαιδευτικών προσπαθούν να κάνουν τα μαθήματα αυτά κτήμα τους.

Χρήση του κουκλοθέατρου: Σε αυτή την ερώτηση η νηπιαγωγός 1 απάντησε πως χρησιμοποιεί το κουκλοθέατρο για να μεταφέρει μαθήματα στους μαθητές της και θεωρεί πως το κουκλοθέατρο είναι ένα αλληλένδετο αντικείμενο που αν δεν γίνουν όλα τα βήματα δεν μπορεί να επέλθει η αγωγή. Φυσικά θεωρεί πως σαν κύριο υλικό τελικά για την αγωγή ενός μαθήματος είναι η δημιουργία μίας παράστασης.

Η νηπιαγωγός 2 αναφέρει πως χρησιμοποιεί το κουκλοθέατρο κυρίως για την δημιουργία της κούκλας και στη συνέχεια δίνει τον χρόνο να παίξουν τα παιδιά μεταξύ τους με τα δημιουργήματα τους για να αντιληφθούν ακριβώς τι συμβαίνει γύρω από την χρήση της κούκλας.

Η νηπιαγωγός 3 έδωσε ένα παράδειγμα χρήσης του κουκλοθέατρου και κυρίως της κούκλας όπου δημιούργησε μία τεράστια κούκλα λαγού και μέσα από αυτή μάθαινε στα παιδιά για το Πάσχα, τι γιορτάζουμε δηλαδή και τι σημαίνει αυτή η εποχή για τη φύση.

Χρήση κουκλοθέατρου για την εκμάθηση καθημερινών συνηθειών : Όσον αφορά την χρήση του κουκλοθέατρου για την εκμάθηση διάφορων καθημερινών αναγκών των παιδιών όπως η χρήση τουαλέτας ή το φαγητό, η νηπιαγωγός 1 μας

ανέφερε πως το χρησιμοποιεί συνδυαστικά και ανάλογα με την δυναμική της ομάδας προσανατολίζεται και η ίδια στις δραστηριότητες που χρειάζεται η ομάδα να εκπαιδευτεί με την χρήση της κούκλας.

Η νηπιαγωγός 2 μας ανέφερε πως δεν χρησιμοποιεί το κουκλοθέατρο για την εκμάθηση καθημερινών ρουτινών των παιδιών και ο λόγος είναι γιατί οι ομάδες που συνήθως διδάσκει είναι μεγαλύτερης ηλικίας 2,5 έως 3,5 χρονών και δεν θεωρεί απαραίτητο κάτι τέτοιο σαν δραστηριότητα.

Η νηπιαγωγός 3 μας αναφέρει πως χρησιμοποιεί την κούκλα σχεδόν καθημερινά. Στις ώρες του φαγητού έχει στη κατοχή της έναν αρκουδάκι που ενεργοποιείται κάθε φορά που τα παιδιά μιλάνε, ενώ θα έπρεπε να τρώνε και συζητάνε ένα θέμα που τους απασχολεί μαζί με τον αρκουδάκι είτε είναι κοινωνικής φύσεως, είτε είναι προσωπικό ζήτημα.

Υπαρξη μόνιμης γωνιάς κουκλοθέατρου: Καθώς και οι τρεις παιδαγωγοί εργάζονται στον ίδιο παιδικό σταθμό αναφέρουν ότι υπάρχει μόνιμη γωνιά κουκλοθέατρου στο χώρο τους. Η γωνιά αυτή είναι μια ξύλινη κατασκευή στην οποία οι εκπαιδευτικοί έχουν παίξει ένα παραμύθι και στη συνέχεια δίνεται χώρος και στα παιδιά να παρουσιάσουν όποιο παραμύθι αυτά επιθυμούν. Φυσικά οι εκπαιδευτικοί είναι πάντα μπροστά στις ενέργειες κουκλοθέατρου που συμβαίνουν καθώς τα παιδιά μπορεί να γίνουν πολύ ενθουσιώδη και να δημιουργήσουν κάποιο πρόβλημα στις κούκλες που υπάρχουν εκεί. Τέλος, αναφέρουν πως δεν περιορίζονται στη γωνιά του κουκλοθέατρου για να το χρησιμοποιήσουν αλλά προσπαθούν να το εντάξουν και σε άλλες δραστηριότητες.

Τρόπος χρήσης του κουκλοθέατρου : Σε αυτή την ερώτηση η νηπιαγωγός 1 μας ανέφερε πως χρησιμοποιούν το κουκλοθέατρο τα παιδιά με παρότρυνση της και αφού έχει δώσει τα κίνητρα και τις οδηγίες αλλά πάντα βρίσκεται μπροστά.

Η νηπιαγωγός 2 μας αναφέρει πως συνήθως το χρησιμοποιεί μόνη της με θεατές τους μαθητές της αλλά πάντα έχουν ενεργή συμμετοχή με τον λόγο τους καθώς θεωρεί την συμμετοχή το βασικότερο συστατικό επιτυχίας των παιδιών σε ένα σχολείο.

Η νηπιαγωγός 3 μας αναφέρει πως η χρήση την γωνιάς κουκλοθέατρου για αυτή είναι το πιο σημαντικό εργαλείο της καθώς μπορεί να μεταφέρει γνώσεις στους μαθητές της με μεγαλύτερη ευκολία. Κυρίως ασχολείται αυτή και οι μαθητές βλέπουν αλλά πολλές φορές επιτρέπει και στους ίδιους να πάρουν πρωτοβουλίες πάνω στο έργο τους.

Συχνότητα ζήτησης του κουκλοθέατρου: Σε αυτή την ερώτηση και οι τρεις παιδαγωγοί αναφέρουν ότι τα παιδιά ζητάνε καθημερινά να παίξουν κουκλοθέατρο και αυτό συμβαίνει γιατί το θεωρούν κάτι ελεύθερο και μπορούν με οποιοδήποτε πράγμα να παίξουν όπως με ένα κουτάλι. Η συνδιαλλαγή των παιδιών με τις κούκλες, τα υφάσματα και την δραματοποίηση των παραμυθιών φαντάζει πολύ ενδιαφέρον στο μυαλό τους.

Η χρήση της γωνιάς του κουκλοθέατρου σε έναν παιδικό σταθμό, μας αναφέρει η νηπιαγωγός, είναι εφικτή μετά από παρότρυνση των εκπαιδευτικών καθώς είναι ένα σημείο που το προστατεύουν αρκετά παρ'όλα αυτά τα παιδιά το αναζητούν και αργότερα σε μεγαλύτερες ηλικίες μπορούν να το χρησιμοποιούν και με μεγαλύτερη ευκολία.

Διαχωρισμός σε σχέση με το φύλο: Ανάμεσα στο διαχωρισμό σχετικά με το φύλο, αγόρια ή κορίτσια παίζουν περισσότερο κουκλοθέατρο πήραμε διαφορετικές απαντήσεις. Η νηπιαγωγός 1 μας είπε πως δεν θέλει να κάνει διαχωρισμό ανάμεσα στα παιδιά.

Η νηπιαγωγός 2 μας ανέφερε πως θεωρεί ότι περισσότερο παίζουν τα κορίτσια αλλά τελικά και τα δύο φύλα συμμετέχουν με ευκολία.

Η νηπιαγωγός 3 αναφέρει πως θεωρεί ότι περισσότερο παίζουν τα κορίτσια χωρίς αυτό να είναι ρατσιστικό καθώς διαθέτουν περισσότερη υπομονή ενώ τα αγόρια χρειάζονται κίνηση, πιο πολύ θόρυβο για να διοχετεύσουν την ενέργεια τους, χωρίς να σημαίνει αυτό ότι τα αγόρια αποκλείονται από αυτές τις δραστηριότητες. Βασικός στόχος τους είναι να ενωθούν τα δύο φύλα και να μπορέσουν να συνυπάρχουν και να παίζουν μαζί.

Προτίμηση σε ρόλους: Στην ερώτηση αν τα παιδιά δείχνουν προτίμηση σε κάποιους ρόλους, η απάντηση της πρώτης νηπιαγωγού ήταν ότι μεγαλύτερη προτίμηση υπάρχει για τα ζώακια καθώς σε αυτή την ηλικία τα παιδιά δεν είναι

εύκολο να συναισθανθούν συναισθήματα και συνθήκες ανθρώπων, αλλά ούτε να διαχωρίσουν το γυναικείο με το αντρικό φύλο.

Η νηπιαγωγός 2 ανέφερε πως τα αγόρια κυρίως επιλέγουν ζωάκια να αναπαραστήσουν και τα κορίτσια ρόλους από γνωστά παραμύθια που είναι πιο κοντά στην φύση τους.

Η νηπιαγωγός 3 ανέφερε πως τα παιδιά αποζητούν ρόλους από γνωστά κλασσικά παραμύθια όπως η κοκκινোসκουφίτσα, η σταχτοπούτα και πολλά άλλα, φυσικά αυτό όμως έγκειται στην εκπαιδευτικό και τι παραμύθια προωθεί για να αναπτύξει το κάθε κοινωνικό ζήτημα που θέλει να εκπαιδεύσει τους μαθητές της.

Δυνατότητα προβολής κουκλοθέατρου: Οι τρεις παιδαγωγοί απάντησαν πως υπάρχει η δυνατότητα για την προβολή κουκλοθέατρου στο σχολικό περιβάλλον από επαγγελματίες αλλά χρειάζεται να πληρούν κάποιες προϋποθέσεις καθώς αναφερόμαστε σε πολύ μικρές ηλικίες και οι άνθρωποι πρέπει να είναι πολύ προσεκτικοί και εκπαιδευμένοι. Παρ όλα αυτά αναφέρεται πως δεν υπάρχει η οικονομική στήριξη του Δήμου σε ότι αφορά τέτοιες πρωτοβουλίες, αλλά με την βοήθεια των συλλόγων γονέων και κηδεμόνων τουλάχιστο 1 με 2 φορές τον χρόνο τα παιδιά έρχονται σε επαφή με παραστάσεις κουκλοθέατρου.

Συχνότητα χρήσης κουκλοθέατρου από τις ίδιες : Σε αυτή την ερώτηση η νηπιαγωγός 1 απαντά λέγοντας πως παίζει πολύ κουκλοθέατρο κάτι που φανερώνεται και από τις προηγούμενες απαντήσεις της αλλά και τα παιδιά είναι αυτά που το ζητάνε γιατί περνάνε πολύ όμορφα βλέποντας γνώριμα παραμύθια να εκτυλίσσονται μπροστά στα μάτια τους.

Η νηπιαγωγός 2 αναφέρει πως παίζει πολύ συχνά κουκλοθέατρο και μάλιστα το ευχαριστιούνται τα παιδιά τόσο που δεν θέλουν να τελειώσει.

Η νηπιαγωγός 3 μας αναφέρει πως αν προκύψει να παίζει θα γίνει με δική της πρωτοβουλία και μάλιστα θα το δομήσει έτσι ώστε να προσπαθήσει να έχει σχέση με την εκμάθηση κάποιας αξίας είτε είναι η εμπιστοσύνη, ο σεβασμός και η εμπιστοσύνη.

Πόσο ζωντανό είναι το κουκλοθέατρο στις μέρες μας: Μια πολύ σημαντική ερώτηση είναι αυτή καθώς η νηπιαγωγός 1 αναφέρει πως το κουκλοθέατρο προσπαθεί να το κρατηθεί ζωντανό στο σχολείο αλλά εξαρτάται κυρίως από το οικογενειακό περιβάλλον αν οι γονείς μυσούν τα παιδιά τους στη μαγεία του θεάτρου και πόσο μάλλον του κουκλοθέατρου.

Η νηπιαγωγός 2 αναφέρει πως το να μείνει ζωντανό το κουκλοθέατρο έχει σχέση με την νηπιαγωγό και πόσο η ίδια το χρησιμοποιεί στη τάξη της. Μόνο έτσι το κουκλοθέατρο δεν θα χαθεί, αν δεν σταματήσει να χρησιμοποιείται σαν εργαλείο.

Η νηπιαγωγός 3 αναφέρει πως έχει αναγνωριστεί η αξία του κουκλοθέατρου και πως έχει φανερωθεί πια η αγωγή που προσφέρει σε όλα τα επίπεδα γύρω από τους μαθητές ειδικά σε μικρότερες ηλικίες.

Τι είναι το κουκλοθέατρο για τις ίδιες: Στη τελευταία ερώτηση και οι τρεις παιδαγωγοί απάντησαν πως είναι το καλύτερο εργαλείο που έχουν σαν εκπαιδευτικοί και το χαίρονται τόσο που το χρησιμοποιούν συνέχεια καθώς προσφέρονται στα παιδιά σημαντικά μαθήματα τόσο για την μετέπειτα ζωή τους όσο και για την προσωπική και συναισθηματική του εξέλιξη σαν άνθρωποι. Βασικός στόχος τους είναι να μπορέσουν τα παιδιά να επικοινωνήσουν μεταξύ τους και στη συνέχεια να επικοινωνήσουν οποιοδήποτε θέμα προκύπτει με την εκπαιδευτικό τους.

5.2 Συμπεράσματα έρευνας

Όπως προκύπτει τόσο από το θεωρητικό μέρος όσο και από το ερευνητικό μέρος της εργασίας, είναι φανερό ότι το κουκλοθέατρο είναι ένα χρήσιμο εργαλείο για τους νηπιαγωγούς αλλά εξίσου είναι ένα από τα σημαντικότερα μέσα αγωγής που διαθέτουν για την εκπαίδευση ενός παιδιού (Μαγουλιώτης,2009). Ας δούμε λοιπόν μέσα από την έρευνα μας τα αποτελέσματα που φανερώθηκαν συνολικά.

Κουκλοθέατρο και αγωγή

Η υποστήριξη προς το κουκλοθέατρο έγινε φανερή και από τις 3 νηπιαγωγούς που συμμετείχαν στην έρευνα. Μάλιστα και οι 3 ανέφεραν πως το θεωρούν ένα από τα σημαντικότερα μέσα αγωγής για τις σχολικές ομάδες που διαθέτουν. Όπως έγινε γνωστό από την απάντηση στην ερώτηση 4 το κουκλοθέατρο θεωρείται

σημαντικό καθώς είναι αρωγός για την ανάπτυξη των παιδιών σε πολλούς τομείς και η μεγαλύτερη σημασία δίνεται στη γλωσσική ανάπτυξη, στην ψυχοκοινωνική ανάπτυξη, αλλά και στην εκμάθηση των παιδιών να συμμετέχουν σε ένα σύνολο και να συνεργάζονται ομαδικά.

Στο συγκεκριμένο σχολικό περιβάλλον και με αφορμή τις απαντήσεις στη προηγούμενη ερώτηση φαίνεται ότι οι 3 παιδαγωγοί χρησιμοποιούν το κουκλοθέατρο σε καθημερινή βάση και όχι μόνο ως οργανωμένη δραστηριότητα αλλά και σαν ένα παιχνίδι που προκύπτει από πράγματα της καθημερινής ζωής όπως ένα κουτάλι ή μία γιορτή.

Όσον αφορά την παρουσίαση μιας παράστασης κουκλοθέατρου από επαγγελματίες φαίνεται να παρουσιάζονται κάποιες προβληματικές, καθώς οι παιδαγωγοί στους οποίους απευθυνθήκαμε εργάζονται σε παιδικό σταθμό και η προσέλευση κόσμου πρέπει να είναι πολύ συγκεκριμένη και να πληρεί κάποιες προϋποθέσεις. Παρ' όλα αυτά ούτε ο Δήμος είναι υποστηρικτικός σε τέτοιες ενέργειες καθώς δεν διαθέτει χρήματα για τέτοιες πρωτοβουλίες, αλλά υπάρχουν δυναμικοί σύλλογοι γονέων και κηδεμόνων που μαζεύουν χρήματα για τέτοιου είδους δράσεις.

Κούκλα και αγωγή

Η σχέση της κούκλας και της αγωγής είναι άρρηκτα συνδεδεμένη για τους τρεις νηπιαγωγούς καθώς θεωρούν ότι μπορεί η κούκλα να γίνει ένα εργαλείο διευκόλυνσης στα χέρια τους. Αυτό συμβαίνει όπως μας εξήγησαν επειδή το παιδί μπορεί να συνδεθεί εύκολα με την κούκλα είτε είναι στο μέγεθος του, είτε είναι μεγαλύτερη (εξήγησαν οι ερωτώμενες ότι μία μεγαλύτερη κούκλα στην ηλικία όπου απευθύνονται είναι πιο εύχρηστη).

Έχει αποδειχθεί ότι η κούκλα είναι ικανή να εμψυχώσει και να διασκεδάσει το παιδί αλλά το βοηθάει να εκφράζει τον εαυτό του και τα συναισθήματα του και να μάθει πώς να φροντίζει τους γύρω του καθώς δείχνει ανάγκη να φροντίσει την κούκλα του. Σε αυτό ήταν απόλυτα σύμφωνες και οι τρεις εκπαιδευτικοί χωρίς καμία αμφιβολία. Το φαινόμενο αυτό το αποδίδουν στο γεγονός ότι το παιδί λόγω της τόσο στενής επαφής του με την κούκλα, μπορεί και μιλάει πιο εύκολα μέσα από αυτή, του είναι πιο εύκολο να εξωτερικευτεί μέσω μιας άψυχης

κούκλας και ότι κούκλα ανταποκρίνεται στην παιδικότητά του και γι' αυτό την αισθάνεται πολύ οικεία.

Τελευταίο και σημαντικό είναι το γεγονός που ανέφεραν οι παιδαγωγοί είναι ότι η κατασκευή κούκλας όπου βοηθάει στην ανάπτυξη και την καλλιέργεια ικανοτήτων και δεξιοτήτων. Πιστεύουν ότι η κατασκευή κούκλας βοηθάει κυρίως στη καλλιέργεια των κινητικών δεξιοτήτων του παιδιού αλλά και των αισθητικών, γλωσσικών, γνωστικών και ηθικό-συναισθηματικών.

Γενικές ερωτήσεις

Στις γενικές ερωτήσεις αξίζει να αναφέρουμε αυτή που αφορούσε την γωνιά του κουκλοθέατρου. Η χρήση της γωνιάς του κουκλοθέατρου είναι συχνή σε αυτό το παιδικό σταθμό αλλά συμβαίνει πάντα υπό την επίβλεψη των εκπαιδευτικών.

Πιο συγκεκριμένα, τα παιδιά δεν επιτρέπεται να παίζουν μόνο τους σε εκείνο το σημείο για να μην δημιουργήσουν κάποια καταστροφή αλλά με παρότρυνση των νηπιαγωγών το παιχνίδι εκεί γίνεται ρουτίνα και καθημερινότητα για τα παιδιά. Κάτι πολύ σημαντικό είναι να αναφερθεί το ότι συνεχώς μεταβάλλεται αυτή η γωνιά και πολλές φορές προστίθενται νέα αντικείμενα και κούκλες έτσι ώστε να τραβά το ενδιαφέρον των παιδιών.

Φυσικά οι παιδαγωγοί δεν μένουν μόνο στην στενή έννοια του όρου κουκλοθέατρο αλλά παίζουν οποιαδήποτε ώρα της ημέρας με οποιοδήποτε αντικείμενο και να προκύψει, καθώς η ανάγκη για αναπαράσταση και την προσοχή των παιδιών είναι κάτι που το επιζητάν και συνήθως αυτός ο τρόπος πιάνει.

Κεφάλαιο 6^ο : Γενική ανακεφαλαίωση

Σύμφωνα με τις παραπάνω θέσεις και μετά την μελέτη της βιβλιογραφίας αλλά και την πρακτική άσκηση και την επίσκεψη σε νηπιαγωγεία είναι εφικτό να καταλήξουμε σε κάποια συμπεράσματα. Το πιο βασικό είναι ότι το κουκλοθέατρο να αποτελέσει μέσο αγωγής όμως υπάρχουν και κάποιες δυσκολίες στην εφαρμογή του.

Για τις δυσκολίες αυτές ευθύνονται πολλοί παράγοντες κυρίως ότι αφορά τον Δήμο και την στήριξη που δείχνει απέναντι στους παιδικούς σταθμούς αλλά και δυσκολίες όπως στο να εισέλθουν άτομα μη γνώριμα στα παιδιά στο χώρο του σχολείου.

Λαμβάνοντάς υπόψη τα παραπάνω και ερευνώντας εμπειρικά το θέμα οδηγηθήκαμε στα παρακάτω συμπεράσματα.

Α) Οι τρεις παιδαγωγοί που πήραν μέρος στην έρευνα συμφωνούν ότι το κουκλοθέατρο είναι ένα διδακτικό και παιδαγωγικό εργαλείο, το οποίο το χρησιμοποιούν σχεδόν καθημερινά στην παιδαγωγική διαδικασία τους.

Β) Θεωρούν ότι η κατασκευή της κούκλας και η παρουσίαση μιας παράστασης διαθέτει σημαντικά ωφέλει στα παιδιά κυρίως στον αναπτυξιακό τομέα. Καλλιεργείται τόσο η λεπτή κινητικότητα, όσο και κοινωνικές δεξιότητες, μαθαίνουν τα παιδιά ήθη και έθιμα αλλά αναπτύσσουν και ένα αξιακό σύστημα που θα τους βοηθήσει στη μετέπειτα ζωή τους.

Γ) Στο συγκεκριμένο σχολείο η γωνία του κουκλοθέατρου κάθε άλλο παρά παραγκωνισμένη και παραμελημένη δεν είναι. Οι παιδαγωγοί έχουν προσπαθήσει πολύ να την διατηρήσουν σε ένα επιθυμητά καλό επίπεδο, παρ όλα αυτά παρατηρείται ότι τα παιδιά χωρίς την παρουσία κάποιας εκπαιδευτικού δεν μπορούν να παίξουν σε αυτό το σημείο ελεύθερα διότι υπάρχει ο κίνδυνος κάποιας καταστροφής. Επίσης, η θεματολογία των αναπαραστάσεων προέρχεται από κλασσικά παραμύθια κάτι που είναι λογικό καθώς οι παιδαγωγοί διδάσκουν σχεδόν όλες εδώ και 30 χρόνια.

Δ) Όσον αφορά τα παιδιά είναι ενθουσιασμένα με το κουκλοθέατρο και το ζητάνε από τις νηπιαγωγούς τους καθώς νιώθουν διαφορετικό δέσιμο με την κούκλα μπορούν να εκφραστούν πιο εύκολα όταν απευθύνονται σε αυτή παρά στους νηπιαγωγούς τους. Έτσι γίνεται απόλυτα κατανοητό πόσο σημαντικό είναι το

κουκλοθέατρο στην ζωή των παιδιών και μάλιστα πόσο σημαντικό είναι το δέσιμό τους με την κούκλα τους, πόσο κοντά τους την νιώθουν και πόσα μαθαίνουν από την κούκλα δηλαδή πώς να την φροντίζουν και πώς να φροντίζει και τους γύρω της αργότερα.

Βιβλιογραφία

- Avramidis, E., & Kalyva, E. (2007). The influence of teaching experience and professional development on Greek teachers' attitudes towards inclusion. *European journal of special needs education*, 22(4), 367-389.
- Bryman, A. (2016). *Social research methods*. Oxford university press.
- Αναγνωστόπουλος, Δ.Β., Γλωσσικό υλικό για το νηπιαγωγείο, εκδ. Καστανιώτης, Αθήνα, 1994.
- Αναστασόπουλος, Χ., Για μια νέα θεώρησή πάνω στο κουκλοθέατρο, εκδ. Ηράκλειτος, Αθήνα, 1992.
- Αναστασόπουλος, Χ., Κουκλοθεατρικά και όχι μόνο, εκδ. Αχαϊκές εκδόσεις, Πάτρα 1991.
- Βιγγόπουλος, Η., τέχνη στο νηπιαγωγείο και στο δημοτικό σχολείο, τεύχος β', εκδ. Δίπτυχο, Αθήνα, 1983.
- Γενειτάκη- Αρβανιτίου, Ε., μικρή μας αυλαία, εκδ. Σμυρνιωτάκης, Αθήνα, 1992.
- Γιάνναρης, Γ., Θεατρική αγωγή και παιχνίδι, εκδ. Γρηγόρης, Αθήνα, 1994.
- Γιαννοπούλου, Γ.Α., Το παιδαγωγικό κουκλοθέατρο, σημασία, τα μέσα και η εφαρμογή του, εκδ. Δημητράκου, Αθήνα, 1933.
- Γραμματάς, Θ., Fantasyland, εκδ. Δάρδανος, Αθήνα, 1996.
- Δαράκη, Π., Κουκλοθέατρο, εκδ. Gutenberg, Αθήνα, 1992
- Ζαφειρόπουλος, Κ. (2005). *Πώς γίνεται μια επιστημονική εργασία;: επιστημονική έρευνα και συγγραφή εργασιών*. Κριτική.
- Κακανά, Δ., Θεωρία και μεθοδολογία δραστηριοτήτων στην προσχολική αγωγή, εκδ. Αδελφών Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη, 1994.
- Καλλινικάκη, Θ. (2010). Ποιοτικές μέθοδοι στην έρευνα της κοινωνικής εργασίας. *Αθήνα: Τόπος*.

- Καραδημητρίου, Κ. (2007). *Εξελικτικές διαφορές κατά τη χρήση παιχνιδιών-αντικειμένων ανάμεσα σε παιδιά προσχολικής και σχολικής ηλικίας* (Doctoral dissertation, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. Σχολή Επιστημών Αγωγής. Τμήμα Παιδαγωγικό Νηπιαγωγών).
- Καψάλης, Γ.Α., Παιδαγωγική Ψυχολογία, εκδ. Αδελφών Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη, 1995.
- Κοντογιάννη, Α., Κουκλο-θέατρο σκιών, εκδ. Αλκηστις, Αθήνα 1992.
- Κοντογιάννη, Α., Το βιβλίο της δραματοποίησης, εκδ. Αλκηστις, Αθήνα, 1992.
- Κουτσουνάκη, Ε. (2007). Μερικές απόψεις για το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (ΔΕΠΠΣ) για το νηπιαγωγείο και προγράμματα σχεδιασμού και ανάπτυξης δραστηριοτήτων. *Επιστημονικό Βήμα*, 6, 76-89.
- Κόφφας, Α., Γενική διδακτική μεθοδολογία, Ρέθυμνό, 1994.
- Κόφφας, Α., Δραστηριότητες αισθητικής αγωγής στο νηπιαγωγείο, Αθήνα. 1989.
- Κόφφας, Α.,- Μετοχιανάκη, Η., Βασικά προβλήματα προσχολικής αγωγής, Ρέθυμνό, 1994.
- Λάζος Γ. (2002). Είδωλα καμώντων. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Μαγουλιώτης, Α., Πανεπιστημιακές σημειώσεις, Βόλος, 1999.
- Ματθαίου, Σ.- Οικούντα, Ε., Όταν οι κούκλες ζωντανεύουν, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 1996.
- Μπονώτη, Φ., Παιδικό παιχνίδι, Πανεπιστημιακές σημειώσεις, εκδ. Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος, 1995.
- Ναστά, Ε. (2013). *Το κουκλοθέατρο στην εκπαίδευση: εκπαίδευση, απόψεις, στάσεις και ανάγκες των νηπιαγωγών* (Master's thesis).
- Πανταζής, Σ., παιδαγωγική και το παιχνίδι-αντικείμενο στο χώρο του νηπιαγωγείου, εκδ. Gutenberg, Αθήνα 1997.
- Παρασκευόπουλος, Ι. Μεθοδολογία επιστημονικής έρευνας, Αθηνά, 1993.

- Πόρποδας, Δ. Κ., Γνωστική ψυχολογία, τόμος 2, Αθήνα, 1993.
- Τρούλη, Σ., Κοντοπόδης, Μ., & Graeser, S. (2017). Το Παιδικό και Εφηβικό Ιχνογράφημα στην Εκπαιδευτική και Ψυχολογική Έρευνα: Ιστορία, Μεθοδολογικά Ζητήματα και Παραδειγματική Ανάλυση.
- Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Βιβλίο δραστηριοτήτων για το νηπιαγωγείο, Ο.Ε.Δ.Β, Αθήνα, 1994.
- Φουστάνα, Α. (2007). *Διαδικασίες μάθησης παιδιών με υψηλό νοητικό πηλίκο* (Doctoral dissertation, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ). Τμήμα Παιδαγωγικό Δημοτικής Εκπαίδευσης).

Παράρτημα 1

Στα πλαίσια της ερευνητικής εργασίας που κάνω ως φοιτήτρια του τμήματος Αγωγής και Φροντίδας στη Πρώιμη παιδική ηλικία του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων θα ήθελα να σας κάνω μερικές ερωτήσεις σχετικά με το κουκλοθέατρο και το κατά πόσο είναι μέσο αγωγής.

Ερωτήσεις συνέντευξης:

A) Προσωπικές ερωτήσεις.

1. Πως ονομάζεστε;
2. Εργάζεστε;
3. Σε ποιο εργασιακό τομέα βρίσκεστε;
4. Πόσα χρόνια προϋπηρεσίας έχετε;

B) Ερωτήσεις σε σχέση με το κουκλοθέατρο.

1. Έχετε διδαχθεί την τέχνη του κουκλοθέατρου; Είτε κάποιο σεμινάριο, είτε κάποια ημερίδα; Αν ναι, πού;
2. Πιστεύετε πως το κουκλοθέατρο μπορεί να αποτελέσει μέσω αγωγής των νηπίων ;
3. Ποια μορφής κουκλοθέατρου πιστεύετε ότι βοηθάει περισσότερο; Η κατασκευή κούκλα, παίξιμο με κάποια κούκλα ή τα μηνύματα κάποιας παράστασης ;
4. Σε ποιους τομείς ανάπτυξης πιστεύεται ότι μπορεί να βοηθήσει περισσότερο το κουκλοθέατρο;
5. Εσείς με ποιόν τρόπο το χρησιμοποιείται στην εργασίας σας;
6. Το χρησιμοποιείται σε άλλες δραστηριότητές όπως το φαγητό, την χρήση της τουαλέτας;
7. Υπάρχει μόνιμη γωνιά κουκλοθέατρου στο χώρο σας;
8. Χρησιμοποιούν τα παιδιά μόνα τους το κουκλοθέατρο ή μαζί σας μόνο;
9. Πόσο συχνά παίζουν κουκλοθέατρο τα παιδιά ή πόσο συχνά ζητάνε να παίζουν κουκλοθέατρο;

10. Ποια παιδιά παίζουν περισσότερο κουκλοθέατρο και γιατί; Αγόρια ή Κορίτσια;
11. Τα παιδιά έχουν προτίμηση σε κάποιους ρόλους;
12. Υπάρχει δυνατότητα για την προβολή κουκλοθέατρου από επαγγελματίες; Κι αν ναι πόσο συχνά;
13. Εσείς παίζεται κουκλοθέατρο; Αν ναι το ευχαριστιούνται τα παιδιά;
14. Υπάρχει το κουκλοθέατρο στη καθημερινότητα του παιδιού όπως παλιότερα;
15. Το χαίρεστε σαν εκπαιδευτικός ως εργαλείο;

Παράρτημα 2

ΕΝΤΥΠΟ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ

1. ΤΙΤΛΟΣ	[Τίτλος προγράμματος/έρευνας]
ΕΡΕΥΝΗΤΕΣ	[Ονοματεπώνυμα ερευνητών, Τμήμα & Θέση στο Πανεπιστήμιο, Επιβλέπων] Στοιχεία Επικοινωνίας Ερευνητή:
ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣ	[Όνομα χρηματοδότη φορέα αν υπάρχει]

2. ΠΟΙΟΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΣΚΟΠΟΣ, ΤΑ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΟΦΕΛΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ;
Ο σκοπός αυτής της έρευνας είναι (...) ή Η έρευνα αυτή διεξάγεται προκειμένου (...) Η συμβολή σας στην έρευνα είναι σημαντική γιατί ελπίζουμε ότι θα μπορέσουμε (...)

3. ΓΙΑΤΙ ΕΧΩ ΠΡΟΣΚΛΗΘΕΙ ΝΑ ΣΥΜΜΕΤΑΣΧΩ;
[Περιγράψτε τα επιθυμητά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων συμπεριλαμβανομένου του φύλου, της ηλικίας, της κατάστασης της υγείας τους, ειδικότητες, ειδικές γνώσεις, ιδιότητες κλπ] Έχετε προσκληθεί να συμμετάσχετε στην έρευνα αυτή γιατί (...)

4. ΤΙ ΘΑ ΜΟΥ ΖΗΤΗΘΕΙ ΝΑ ΚΑΝΩ;

Για να συμμετάσχετε στην έρευνα, θα σας ζητηθεί να (...)

5. ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΚΙΝΔΥΝΟΙ Ή ΚΟΣΤΟΣ ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ;

Η συμμετοχή σας στην έρευνα δεν συνεπάγεται κάποιον κίνδυνο ή οικονομική επιβάρυνση για εσάς. Σε περίπτωση διαπίστωσης παράνομων πράξεων ή εγκληματικών δράσεων σας ενημερώνουμε ότι τα στοιχεία σας δεν προστατεύονται από τυχόν έρευνα των επίσημων αρχών και ότι ενδέχεται να οφείλουμε να προβούμε στις απαραίτητες νόμιμες ενέργειες ενημέρωσης των αρχών, ειδικά εάν υπάρχει κίνδυνος για την σωματική υγεία ή την ζωή ανθρώπων.

6. ΥΠΟΧΡΕΟΥΜΑΙ ΝΑ ΣΥΜΜΕΤΑΣΧΩ ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ;

Η συμμετοχή σας στην έρευνα είναι **απολύτως εθελοντική**. Μπορείτε να αρνηθείτε να συμμετάσχετε χωρίς καμία αιτιολογία ή δικαιολογία. Μπορείτε να αλλάξετε γνώμη ανά πάσα στιγμή και να αποχωρήσετε από την έρευνα χωρίς καμία αιτιολογία ή δικαιολογία και χωρίς καμία συνέπεια για σας. Σε αυτή την περίπτωση μπορείτε να ζητήσετε να διαγραφούν τα δεδομένα και οι πληροφορίες που έχουμε συλλέξει για σας.

7. ΘΑ ΛΑΒΩ ΚΑΠΟΙΑ ΑΜΟΙΒΗ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΜΟΥ;

[Αν οι συμμετέχοντες δεν λαμβάνουν αμοιβή οποιουδήποτε είδους η ενότητα αυτή δεν χρειάζεται.]

8. ΠΩΣ ΘΑ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΘΟΥΝ ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΜΟΥ ΔΕΔΟΜΕΝΑ;

Υπεύθυνος Επεξεργασίας των δεδομένων σας είναι το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

Θα συγκεντρώσουμε τα παρακάτω προσωπικά δεδομένα σας:

[ονομάστε όλα τα είδη προσωπικών δεδομένων που θα συλλέξετε: όνομα, στοιχεία επικοινωνίας, e-mail, διεύθυνση, επάγγελμα, IPaddressκλπ].

Τα δεδομένα σας θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για ερευνητικούς, επιστημονικούς και στατιστικούς σκοπούς.

Τα δεδομένα σας επεξεργάζονται βάσει της **ρητής συγκατάθεσής σας**, που μας παρέχετε διαμέσου του παρόντος εντύπου.

Τα δεδομένα σας θα ανωνυμοποιηθούν/ψευδωνυμοποιηθούν/κρυπτογραφηθούν / προστατευθούν [αναφερθείτε στη μέθοδο προστασίας / στα μέτρα που θα εφαρμόσετε].

Με κανέναν τρόπο **δεν θα αποκαλυφθεί η ταυτότητά σας** σε δημοσιεύσεις, δημόσιες παρουσιάσεις ή επιστημονικές αναφορές. Σε περίπτωση που θελήσουμε να χρησιμοποιήσουμε τα δεδομένα σας επώνυμα, θα ζητήσουμε προηγουμένως ξεχωριστά την ρητή συγκατάθεσή σας.

Σε περίπτωση ομαδικής συνέντευξης/focusgroup, σας καλούμε να δεσμευτείτε ότι δεν θα αποκαλύψετε πληροφορίες ή στοιχεία άλλων συμμετεχόντων που ήρθαν σε γνώση σας στο πλαίσιο της έρευνας.

Το Πανεπιστήμιο διατηρεί τα δεδομένα της έρευνας για πέντε (5) έτη από την ολοκλήρωση της έρευνας. Κατόπιν, τα δεδομένα θα καταστραφούν/διαγραφούν ασφαλώς. Εφόσον κρίνουμε ότι τα δεδομένα της έρευνας είναι απαραίτητο να χρησιμοποιηθούν για άλλη έρευνα ή να διατηρηθούν για σκοπούς αρχειοθέτησης, επιστημονικής ή ιστορικής έρευνας ή για στατιστικούς σκοπούς, θα προβούμε σε πλήρη ανωνυμοποίησή τους.

Τα **δικαιώματα** σας αναφορικά με τα προσωπικά σας δεδομένα είναι τα εξής:

Πρόσβαση	Να λάβετε αντίγραφα των δεδομένων σας
Διόρθωση	Να ζητήσετε διορθώσεις όσον αφορά τα δεδομένα σας
Φορητότητα	Να ζητήσετε να διαβιβάσουμε τα δεδομένα σας σε κάποιον αποδέκτη

Επίσης, **έχετε το δικαίωμα να ανακαλέσετε την συγκατάθεσή σας οποιαδήποτε στιγμή.**

Σε περίπτωση που ανακαλέσετε την συγκατάθεσή σας, έχετε επίσης τα εξής δικαιώματα:

Διαγραφή	Να ζητήσετε να διαγράψουμε τα δεδομένα σας
Περιορισμός	Να ζητήσετε να σταματήσει ένα μέρος της επεξεργασίας

επεξεργασίας	
Για να υποβάλλετε τα αιτήματά σας αλλά και για οποιοδήποτε θέμα αφορά τα προσωπικά σας δεδομένα, μπορείτε να επικοινωνήσετε με τον Υπεύθυνο Προστασίας Δεδομένων (DPO) του Πανεπιστημίου στο e-maildpo@uoi.gr,τηλ. (2651007321) Για οποιαδήποτε παράβαση αφορά την επεξεργασία των προσωπικών σας δεδομένων, έχετε το δικαίωμα υποβολής καταγγελίας στην Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, Κηφισίας 1-3, Τ.Κ. 115 23, Αθήνα, τηλ.: +30-210 6475600, e-mail: contact@dpa.gr	

9. ΠΟΥ ΜΠΟΡΩ ΝΑ ΥΠΟΒΑΛΛΩ ΠΑΡΑΠΟΝΑ Η ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΕΣ;
Για οποιαδήποτε παράπονα ή καταγγελίες σχετικά με τη διεξαγωγή της έρευνας μπορείτε να προσφύγετε στην Επιτροπή Ηθικής και Δεοντολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

10. ΕΠΙΠΡΟΣΘΕΤΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΓΟΝΕΑ/ΚΗΔΕΜΟΝΑ Ή ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΥ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΤΗ
Εσείς παρέχετε συγκατάθεση για το αν θα συμμετέχει ή όχι στην παρούσα έρευνα το άτομο για το οποίο είστε υπεύθυνος/η. Μπορείτε να αποφασίσετε την αποχώρησή του ατόμου για το οποίο είστε υπεύθυνος/η οποιαδήποτε στιγμή, χωρίς καμία συνέπεια. Μπορείτε, επίσης, να αρνηθείτε να απαντήσει σε οποιεσδήποτε ερωτήσεις, εάν δεν επιθυμείτε να απαντήσει και να παραμείνει στην έρευνα. Ο ερευνητής μπορεί να ζητήσει να αποσυρθεί το άτομο για το οποίο είστε υπεύθυνος/η από την έρευνα, αν ανακύψουν περιστάσεις που το απαιτούν. Δεν υπάρχουν προβλέψιμοι κίνδυνοι που προκύπτουν από τη συμμετοχή του ατόμου για το οποίο είστε υπεύθυνος/η στην παρούσα έρευνα. Επιπλέον, εφόσον αυτό καθίσταται δυνατό, παρακαλούμε να αποφανθεί και το ίδιο το άτομο για το οποίο είστε υπεύθυνος/η ότι συγκατατίθεται, ελεύθερα και ανεμπόδια, να συμμετέχει στην παρούσα έρευνα.

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΚΑΤΑΘΕΣΗΣ
Ο/Η κάτωθι υπογεγραμμένος/η, δηλώνω ότι έχω ενημερωθεί πλήρως για τους όρους συμμετοχής μου στην έρευνα και την επεξεργασία των προσωπικών μου δεδομένων. Παρέχω την ρητή συγκατάθεσή μου για την συμμετοχή μου στην έρευνα και την επεξεργασία των ως άνω αναφερόμενων προσωπικών μου δεδομένων.

Ονοματεπώνυμο συμμετέχοντος

Ονοματεπώνυμο:

Ημερομηνία:

Υπογραφή:

